

SCENELIV

#06 – 2025

Dansk Skuespillerforbunds medlemsblad

TEMA:
Kunst og sundhed

INDHOLD			
4	#LABORATORIET UHYGGE FOR BØRN <i>Kan man lave teater til helt små børn, der indimellem er lidt uhyggeligt? Ja, det kan man godt, hvis man husker at tage børnene i hånden undervejs. Vi er på arbejde med Det Lille Teater.</i>	18	DIALEKTER PÅ SCENEN <i>Jette Søndergaard, Henrik Birch og Linnea Fabricius kan tale med om, at man med dialekter på scenen kan komme tættere på regionalt materiale og give det et mere retvisende udtryk.</i>
6-13	TEMA: KUNST OG SUNDHED	20	HELING AF HJERNERYSTELSE <i>Med Julie Schmidt Andreasen som kyndig guide får vi beskrevet en mulig vej videre fra en hjernerystelse, der ikke er usædvanlig, hvis man er danser. Danserne og koreograferne Anna Lea Ourø og Karin Bergman, deler ud af deres erfaringer.</i>
6	DER ER ARBEJDE AT FÅ I SUNDHEDSSEKTOREN <i>Bestyrelsesmedlem i Dansk Skuespillerforbund Birgitte Hjort Sørensen har rettet blikket mod sundhedssektoren for at finde nye jobmuligheder til medlemmerne.</i>	22	ÅRETS BØGER <i>Traditionen tro er der igen i år udgivet et meget varieret udbud af bøger om alt det, der foregår omkring en scene. En skuespiller har endda også leveret en meget spændende podcast.</i>
8	DRAMAHOLD HJÆLPER UDSATTE <i>På Kofoeds Skole hjælper man mennesker i udsatte positioner med at tage et medansvar for at forbedre deres situation. Vi tog med til en workshop på dramaholdet, der ledes af Kristian Holm Joensen.</i>	26	TEATRET I KRIG <i>Linnea Voss skriver os gennem historien om censur under besættelsen, hvor det var svært for teatrene at navigere. Vi kommer omkring både Kong Christian den tiende, Kaj Munk og Kjeld Abell.</i>
12	TEATER ADRESSERER FØLGERNE AF DEMENS <i>Der er danseforestillinger på vej, der kan bygge bro til både dem, der har demens og deres pårørende og dermed skabe livsglæde. Skuespiller og dramaturg Theresa Carlsen, skuespiller og lydkunstner Frederikke Hooge og instruktør Tabita Friis Kristensen er involveret.</i>	30	DSF STUDIO <i>I efteråret kan du blandt andet møde følgende undervisere: Anja Philip, Helene Kvint, Lena Paaske og Javier Alcina.</i>
14	MED CELLOEN SOM INSTRUMENT <i>Tredje og sidste artikel i serien om filmmusik handler om kinesisk-fødte Tina Guo, der med en særdeles elektrisk – og karismatisk – tilgang til sit instrument, celloen, har erobret Hollywoods musikalske filmunivers.</i>	31	APPLAUS TONNY LANDY (1937-2024) <i>Han var ikke alene operasanger, Tonny Landy, han var også skuespiller i både film og tv-serier. Karrieren varede fra 1960'erne og seks årtier frem.</i>
16	KLASSIKEREN DEN TREDJE DOGMFILM VAR OGSÅ EN SUCCES <i>Søren Kragh-Jakobsens 'Mifunes sidste sang' havde premiere på filmfestivalen i Berlin i 1999 og fik et langt liv verden over.</i>		

VORES KANALER		
	Vores facebookgruppe 'Medlem af Dansk Skuespillerforbund'. Gruppen er kun for medlemmer. Vores facebookside 'Dansk Skuespillerforbund'	
	Vores instagramprofil 'Dansk Skuespillerforbund'	
	Vores hjemmeside: www.skuespillerforbundet.dk Vores hjemmeside til efteruddannelse og netværk: www.dsfstudio.dk	
FØDSELSDAGE		
→	Peter Larsen 2. jan.	70
→	John Batz 2. jan.	60
→	Thomas Chaanhing 2. jan.	50
→	Lise Koefoed 3. jan.	40
→	Signe Thielsen 7. jan.	30
→	Aileen Itani 8. jan.	50
→	Katinka Launbjerg 11. jan.	30
→	Jakob Oftebro 12. jan.	40
→	Maria Corydon Hellborn 12. jan.	30
→	Jesper Møller 12. jan.	40
→	Betty Glosted 13. jan.	70
→	Bent Ove Jacobsen 15. jan.	75
→	Uffe Magnus Kristensen 20. jan.	70
→	Johannes Nymark 21. jan.	40
→	Anne Gry Henningsen 2. feb.	50
→	Scott Farrell 4. feb.	70
→	Frederik Meldal Nørgaard 4. feb.	50
→	Sofia Nolsæ 5. feb.	40
→	Jens Frederik Sætter-Lassen 6. feb.	40
→	Miranda Godvil 7. feb.	30
→	Merete Voldstedlund 8. feb.	80
→	Allan Nielsen 8. feb.	60
→	Kasper Hjort 8. feb.	40
→	Elisabeth Jansson 10. feb.	50
→	Lea Risum Brøgger 12. feb.	70
→	Anne Marie Helger 12. feb.	80
→	Jens Christian Tvillum 14. feb.	40
→	Jacob Moth-Poulsen 16. feb.	40
→	Miriam Majcherek 17. feb.	30
→	Ulrich Krenchel 18. feb.	80
→	Eja Rhea Mathea Due 19. feb.	40
→	Dan Schlosser 20. feb.	70
→	Anders Budde Christensen 25. feb.	50
→	Pernille Hilgart 25. feb.	50
→	Christiane Bjørg Nielsen 27. feb.	60
→	Anne Sophie Hjort Ullner 28. feb.	40

SCENELIV #6 – 2025	
SCENELIV udgives af Dansk Skuespillerforbund og udkommer 6 gange årligt.	
Oplag: 2.900 eks. Abonnement: 425 kr. årligt	
Dansk Skuespillerforbund Tagensvej 85, 3. sal 2200 København N Telefon: 33 24 22 00 Mandag-fredag 9-12 og 13-15 dsf@skuespillerforbundet.dk www.skuespillerforbundet.dk	
Artikler, læserbreve og lign. sendes til: jwj@skuespillerforbundet.dk	
Redaktion: Jacob Wendt Jensen (redaktør) Benjamin Boe Rasmussen (ansvarshavende)	
Annoncer sendes til: Kristine Høeg, krh@skuespillerforbundet.dk	
Forside: Kristian Holm Joensen og medvirkende i skuespil på Kofoeds Skole. Foto: Lærke Posselt	
Grafisk design: Nethe Ellinge Tryk: KLS PurePrint	
Debatindlæg og mindeord må maks. fylde 2800 anslag inkl. mellemrum	
ANNONCEPRISER OG FORMATER (b × h) Helside (215 × 280 + beskæring) 10.000 kr. Bagsiden (215 × 220 + beskæring) 10.000 kr. 1/2 side (196 × 124) 5.500 kr. 1/3 side – horisontal (62 × 254) 4.000 kr. 1/3 side – vertikal (196 × 81) 3.000 kr. Visitkort (95,5 × 60) 700 kr. Små medlemsannoncer (95,5 × 60 mm – 400 anslag inkl. mellemrum): 350 kr.	
Annoncemateriale skal afleveres i pdf-format. Alle priser tillægges moms.	
Særlige annonceønsker: Kontakt Kristine Høeg, krh@skuespillerforbundet.dk	
<i>Næste nr. af Sceneliv udkommer 20. februar 2026</i>	
  	

LEDER	
NYT ÅR – NYE ‘KATASTROFEMONSTERTANKER’	
	
<i>Af Jakob Fauergy</i>	
I mange år syntes jeg, nytåret var lidt svært. Jeg skulle vænne mig til at have et arbejdsliv med en enorm usikkerhed og en økonomisk tilværelse, hvor jeg aldrig rigtig ved, hvordan det nye år kommer til at se ud. Det hænger nok sammen med, at jeg altid har haft let adgang til katastrofetænkning. Så når året var ved at rinde ud, havde jeg en tendens til at forestille mig, at alt i det nye år helt sikkert overhovedet ikke ville gå, som jeg håbede.	
Derfor har jeg virkelig skullet lære mig selv at se på nytårschampagneglasset som halvt fyldt og ikke halvt tomt. Jeg har skullet lære at nyde livet som freelancer og tro på, at det jeg bringer ind i verden har en værdi. Jeg har skulle lære at læne mig ind i, at jeg nytårsaften springer ud i et år, hvor jeg ikke ved, hvad jeg skal.	
Sådan tror jeg egentlig, vi er rigtig mange, der har det. Det er de færreste af os, der har en fuld arbejdskalender, og det er de færreste af os, der præcist ved, hvordan vores økonomi ser ud.	
Men alligevel er de fleste af os faktisk ret gode til netop den usikkerhed. Vi er gode til at se muligheder i den tomme kalender, vi står altid klar, når telefonen ringer, og vi formår at være kreative, når det handler om at skabe et arbejdsliv for os selv. Og ikke mindst er vi virkelig seje til at bruge og hjælpe hinanden, når det hele strammer til. Fordi vi forstår hinanden – på tværs af alder, erfaring og fag.	
Usikkerheden er nemlig fast følgesvend for stort set alle DSF'ere. Og selv om vi fra forbundets side nok aldrig kan flytte arbejdsmarkedet derhen, hvor vi kan lægge	
'katastrofemonstertanken' helt i graven, så lover jeg, at vi altid har øje for de vilkår, der gælder for løstansatte på det atypiske danske arbejdsmarked. Og arbejdet er allerede i gang!	
I det kommende år skal vi arbejde intensivt med at sikre vores rettigheder. Det er en stor og tung opgave, som vi gør alt, hvad vi kan for at løfte. Der er en scenekunstreform, der skal på plads. Der er lobbyarbejde for at sikre vores vilkår og rammen om vores arbejde ind i en verden, hvor kunstig intelligens buldrer derudad med en fart, der kan tage vejret fra de fleste. Og så har vi selvfølgelig overenskomster, der skal på plads.	
Det er jo sådan med overenskomster, at vi parter – som ordet antyder – skal komme overens. Ingen får alt, hvad de vil have, men styrken ved at være et forbund med mange overenskomster er, at vi står stærkere – også mod de producenter, der ikke er organiseret. Dansk Skuespillerforbund er generelt et stærkt fagforbund med en høj organiseringsgrad, og det er en kæmpe styrke, for når vi går ind ad døren, repræsenterer vi rigtig, rigtig mange.	
Der er udfordringer på flere arbejdspladser, der enten ikke er overenskomstdækket, eller hvor overenskomsten ikke lever op til de forestillinger, vi har om et ordentligt arbejdsliv. Men det lange, seje træk har historisk vist sig at kunne noget. For vi kan godt komme overens, og det tror jeg (og min katastrofetænkning) også gælder for det, der venter i det kommende år.	
I forbundet har vi en stærk strategi, som bestyrelse, ledelse og sekretariat arbejder målrettet efter. Selv om jeg forudser både omvæltninger og kriser i 2026, tror jeg på, at vi også overkommer de udfordringer. Det vigtigste er, at vi bevarer vores sammenhold og vores solidaritet, både som forbund og i de helt små netværk, hvor vi hjælper hinanden og bliver inspireret af hinanden.	
Jeg håber, at I hver især kan møde det nye år i forvisning om, at vi er stærkest sammen og husker på, at forbundet er et fællesskab, som har løftet os igennem de seneste mere end 100 år. Fremtiden virker skræmmende, men jeg tror på at det, vi laver har en stor værdi for samfundet og er en del af løsningen. Det skal vi selvfølgelig kunne leve af – og det knokler vi videre for.	
Godt nytår – lad os se glasset som halvt fyldt! ●	

HVOR FANTASIEN BLOMSTRER

Kan man lave teater til helt små børn, der mest baserer sig på stemningen og faktisk indimellem er lidt uhyggeligt? Ja, det kan man sagtens, hvis man husker at tage børnene i hånden undervejs. Vi tog med til prøver på Det Lille Teaters forestilling 'Har du set min skygge?', der retter sig mod de 2-5-årige.

Af Louise Kidde Sauntved

Den lille scene på Det Lille Teater er forvandlet til en grotte. Gråmalede vægge illuderer sten, mens et tyndt bagtæppe antyder en større verden bagude. Et blankt gulv reflekterer lyset – som vand eller måneskin. Ind fra venstre kommer først en hånd med en lygte og derefter hele personen, klædt i en brun frakke og en spids stråhat. På ryggen en solid lille rygsæk, lige stor nok til at indeholde det allervigtigste, når man drager på eventyr: mad, drikke og en lille kop mod og eventyrlyst. Bag hende kommer yderligere to personer. Klædt på samme måde og også med lygter svingende fra hænderne. De går med forsigtige skridt langs bagtæppet, mens de ser sig omkring og synger ord, der ikke giver mening. Og alligevel forstår vi meningen. Eller i hvert fald følelsen af at være på eventyr på fremmed grund. Alene og alligevel sammen om noget, der er både lidt farligt og, nå ja, eventyrligt.

Prøverne på 'Har du set min skygge?' har været i gang i lidt over en uge, og der er stadig god tid til premieren. Og dermed god tid til at prøve tanker og ideer af.

Forestillingen bliver til gennem 'devising', og meget lidt er derfor hugget i sten på et så tidligt tidspunkt. På en forudgående workshop har de tre skuespillere – Emma Weyde, Jens Gotthelf og Ulrik Windfeldt-Schmidt – sammen med instruktør Charlotte Munksø udviklet ideer til stykket. Inspireret af Tove

Janssons univers, hvor der er plads til, at verden kan være både lidt farlig, lidt for stor, lidt melankolsk – og også magisk.

Barnets blik

Især melankolien har været vigtig at udforske. Men også temaer som ensomhed, fællesskab og modet til at være nysgerrig, selv om verden kan synes mørk og farlig. Fortalt gennem tre rejsende, en treenighed, som drager gennem en ukendt verden, der er skiftevis meget stor og meget lille. Det hele mødt med barnets blik.

"Der er en forsigtighed i det at skulle undersøge verden. Men også en nysgerrighed, der overvinder forsigtigheden," siger Ulrik Windfeldt-Schmidt i en pause efter prøverne.

"Måske er det lidt uhyggeligt at træde ud over denne her å – men alligevel er det også lidt for spændende til ikke at gøre det. Så vi er ikke børn, men vi møder verden med barnets sind."

På scenen har treenigheden bevæget sig ind på bagscenen, hvor de fra hver sit træ udvikler sangen til en samtale, inden de forsigtigt kigger gennem det transparente bagtæppe, som de går igennem en efter en. Nu er lygterne ikke længere lygter, men svæver i rummet som planeter eller stjernekonstellationer.

Undervejs stopper Charlotte Munksø spillerne og kommer med forslag til små rettelser, mens scenen langsomt tager

form. Tit er det bare et lille temposkift, der skal til, for at scenen pludselig løfter sig, og man fornemmer, at lygterne nu er forvandlet til luftballoner, der suser i brisen over et ukendt landskab. Et hurtigt ryk i stedet for et sving. Eller en diagonal bevægelse, der bryder en cirkel. Alt bliver prøvet og vurderet i fællesskab.

"Skal vi lave bevægelsen individuelt eller fælles?"

"Hvad nu hvis jeg laver det omvendt af hende?"

"Måske skal bevægelsen være lidt mere distinkt her?"

"Hvad nu, hvis der kom en brise?"

Frygt og nysgerrighed

Det er vigtigt, at hvert eneste sving med lygten, hvert eneste trin rundt på scenen, sidder lige i skabet. Scenen er kun cirka seks minutter lang i det samlede stykke, men undervejs når de tre medvirkende ud på en længere rejse – fra grottens mørke, ud blandt stjerner og planeter og endelig tilbage på jorden, fælles omkring hvert sit lille lejrbræt. Det hele illustreret udelukkende ved hjælp af lygter og hatte, bevægelser og blikke.

Scenen er fuld af stemning, der både sitrer i rummet og føles som et tæppe, der bliver lagt om skuldrene. Det er poetisk, ligende alvor til de helt små.

"Det er sjovt at arbejde med melankoli og de lidt tungere emner, som man måske

ofte ville skærme børnene lidt fra," siger Ulrik Windfeldt-Schmidt.

"Der er noget spændende ved at lave et scenisk rum, som har noget melankolsk og mørkt i sig, og så se, hvor grænsen går for, hvor mørkt det kan blive. For det er klart, at hvis det bliver for mørkt, så bliver børnene for bange. Så vi skal ramme et sted, hvor forholdet mellem det trykke og det farlige balancerer, og de får lov til at være i det. Hvis vi kan det, så er det godt."

Derfor er det også vigtigt at finde balancen mellem mod og forsigtighed, når treenigheden udforsker verden.

"Vi vil gerne have, at børnene kan spejle sig i os oppe på scenen, og måske genkende vores frygt, men også se at vi ikke er bange for mørket. Forestillingen handler jo også om at overkomme frygten og tage nysgerrigheden ind. Så for os handler det meget om at finde en balance. Hvis vi kun er bange og ikke nysgerrige, eller hvis vi ikke er forsigtige og kun nysgerrige, er det, som om melankolien ryger en smule. Det har vi arbejdet meget med på workshoppen og også nu i prøveperioden. Hvor langt vi kan tage det?"

Alt kan lade sig gøre

Det er nu heller ikke uhyggeligt det hele. Der er også plads til grin. Da de tre spillere til sidst sænker hattene ned over lyset, bliver de til lejrbræt, som de først varmer hænderne ved, hvorefter de vender sig om

mod hinanden og gnider hinandens rygge. Med stor iver. Også den forreste i rækken, der bare gnider ud i luften.

"Det er godt, det der," udbryder Charlotte Munksø begejstret.

"Det er så fint og sjovt."

"Hvad med den, der sidder forrest – modtager man bare?" spørger Jens Gotthelf.

"Nej, jeg synes, det var sjovt, det I gjorde. Det er vidunderligt naivt. Det er, som om man bare giver til hele verden," siger Charlotte Munksø.

For når man fortæller til børn, er der plads til leg og fantasi.

"Det er ekstremt meningsfyldt at skabe et rum, hvor fantasien kan blomstre. De forestillinger, jeg selv bedst kan huske var, fra da jeg var barn. Fordi ens fantasi er så medskrivende i forestillingen," siger Ulrik Windfeldt-Schmidt.

"Jeg så Peter Pan, da jeg var lille, og skreg op til scenen, fordi Peter Pan var ved at blive skåret i stykker af Kaptajn Klo. Og det synes jeg bare er fantastisk at kunne give. Og det kan også stimulere en kreativitet hos os, at vi ved, at vores publikum har fantasien til at gå med på alt muligt. At der ikke er noget, der bliver for meget." ●

“SOM SKUESPILLERE HAR VI NOGLE HELT SÆRLIGE KOMPETENCER”

Som både skuespiller, medlem af bestyrelsen i skuespillerforbundet og i gang med en videreuddannelse i ledelse inden for film- og scenekunst vil Birgitte Hjort Sørensen gerne have sine kolleger til at rette blikket mod sundhedssektoren for at afsøge alternative jobmuligheder.

Af Kirstine Queitsch Krefeld

L angt de fleste skuespillere har prøvet at have perioder, hvor de ikke arbejder med deres primære fag. De perioder kender Birgitte Hjort Sørensen også til.

Gennem de seneste to et halvt år har hun været medlem af bestyrelsen i Skuespillerforbundet, og fordi hun 'rigtig godt kan lide at gå i skole og at have noget at stå op til', gik hun i gang med en diplomuddannelse i ledelse inden for film- og scenekunst – via efteruddannelse på Scenekunstskolen og Filmskolen.

Kombinationen af de to ting bragte hende på sporet af nye jobmuligheder for skuespillere, som gerne vil beskæftige sig med noget meningsfyldt, når der ikke lige er arbejde at få inden for eget fag, og det er så inden for sundhedssektoren.

“Jeg kan kun gætte på, hvordan andre har det, men jeg har arbejdet relativt meget i min karriere, og jeg har også haft perioder uden job og behov for at kigge på andre muligheder – og vi snyder bare os selv, hvis vi tror, at vi går fri af de perioder. Det er også vigtigt at få italesat,” siger Birgitte Hjort Sørensen.

“Det kan godt være, det kræver, at vi også kigger på os selv. Vores job er jo meget identitetsbåret – og vi kan godt have behov for at forsvare os selv, når vi ikke har traditionelt arbejde. Det må vi gøre op med. Vi skal hellere sige, at det er et vilkår og sikre, at vi gør det godt for os selv. Og

når man ser på, hvor meget glæde og gavn vi kan bringe med ind i sundhedssektoren, synes jeg, det giver mening. Så afhjælper vi både en udfordring i vores egen branche og et samfundsproblem,” siger hun.

Gode resultater for projekter med kunst og sundhed

Ideen opstod, da Birgitte Hjort Sørensen som led i sin efteruddannelse skulle arbejde med kulturpolitik:

“Der er kun 33-34 procent af skuespillerne herhjemme, som er fuldtids-beskæftigede. Det var jeg ret forbløffet over, og vi vil jo allerhelst være i arbejde. Samtidig er der mangel på arbejdskraft i sundhedssektoren. Så tænkte jeg, at det kunne lade sig gøre at kombinere de to ting og dykkede derefter ned i krydsfeltet mellem dem,” fortæller hun.

I hendes research blev det tydeligt, at overlappet mellem kunst, kultur og sundhed er stort, og at der allerede findes en lang række forsøg, projekter og ordninger både i Danmark og i udlandet inden for netop det krydsfelt.

“Der begynder også at være ret solid evidens for, at kunst og kultur kan gøre en positiv forskel for folks sundhed. Det er alt fra langtidssygemeldte med stress til autister, hvor et kunstnerisk forløb har haft en virkelig gavnlig effekt. Et af tiltagene var rettet mod børn med autisme og ADHD

Birgitte Hjort Sørensen.
Foto: One Decision

i folkeskolen – hvor der var fokus på billedkunst, musik samt skuespil og scenekunst. Det havde en positiv effekt for børnene både fagligt og i frikvartererne, og det gav dem, der ikke var sprogligt stærke nogle nye redskaber. Der er masser af muligheder, og det er oplagt for os som forbund at se nærmere på,” siger hun.

De tre tiltag, som Birgitte Hjort Sørensen dykkede ned i, havde det til fælles, at de var ledet af en kunstnerisk fagperson og havde en sundhedsfaglig eller pædagogisk faglig tovholder som 'co-conductor'. Det var forløb med både billedkunst, musik og scenekunst – og skrivekurser.

“De kunstneriske forløb var ikke 'behandling' i klassisk forstand, men tillod deltagerne at bryde ud af patientrollen for en stund. Det gav mening, fordi det kunstneriske forløb var frisættende for deltagerne – de sagde, at det var fedt, at den kunstneriske leder ikke var en del af et system. Samtidig bevirkede den sundhedsfaglige person, at kunstneren ikke stod alene med det fulde ansvar,” siger Birgitte Hjort Sørensen.

Gode eksempler fra konservatorierne

“Som skuespillere har vi nogle helt særlige kompetencer som kropsforståelse, empati og nærvær – og noget lignende er der brug for i sundhedssektoren. Jeg mener, det kan være en god ide at klæde medlemmerne på

til det og måske skabe efteruddannelser på området. På nogle konservatorier findes valgfag, der handler om at klæde musikere på til at arbejde i sundhedssektoren. Lad os åbne øjnene for at de her muligheder eksisterer,” siger hun.

Et eksempel på det, Birgitte Hjort Sørensen nævner, er valgfaget 'musik og sundhed' på Det Jyske Musikkonservatorium. Og et eksempel på, hvordan musik blev anvendt i sundhedssektoren, er projektet 'Levende musik til intensivpatienter', der endte med at blive tildelt Dansk Sygeplejeråds Athena-pris for et projekt på en intensivafdeling på Aarhus Universitetshospital (AUH).

Projektet bestod i, at en eller to studerende fra DJM spillede små, stille 'koncerter' for intensivpatienter, enkeltvis på patientens stue på AUH. Sideløbende indsamlede sygeplejerskerne data for at dokumentere effekten. Det Jyske Musikkonservatorium og Syddansk Musikkonservatorium arbejder med musik i både sundhedsvæsenet og kriminalforsorgen samt med musik til særlige sociale formål og meget mere.

Behov for efteruddannelse

“At gå ind i den type projekter er selvfølgelig noget, vi skal tage meget alvorligt, og jeg tror, det kræver noget træning eller uddannelse, så man som skuespiller føler

sig godt klædt på. Det er vigtigt, man går ind med noget viden om, hvad det vil sige at være i den form for rum – og med en ide om hvad det er, vi kan,” siger Birgitte Hjort Sørensen.

“Vi kan meget andet end underholdning. Vi beskæftiger os med nogle grundlæggende ting som nærvær og evnen til at sætte os i en andens sted. Vi rummer mange kapaciteter, som kan bruges på den måde – og den faglighed rummer nogle kvaliteter, som er en mangelvare i det moderne, digitaliserede samfund. Det er vigtigt at være opmærksom på, at det er en særlig kompetence og kvalitet, vi har her,” siger hun.

Birgitte Hjort Sørensens håb er, at skuespillerforbundet kan være behjælpelig med at få oprettet nogle kurser eller uddannelser, der kan forberede skuespillerne godt på opgaven:

“Der er ikke konkrete planer – endnu da – men det vil være interessant at klæde medlemmerne på til. Med den type forløb kan der opstå nye muligheder, og vi kan være med til at give deltagerne håb. Og håb er jo noget af det vigtigste, vi kan give til andre mennesker,” siger hun. ●

Fem timers drama gør en kæmpestor forskel på Kofoeds Skole

Af Ulla Abildtrup

I årevis har en gruppe udsatte borgere spillet teater hver fredag. Drama- holdet er et pusterum i en til tider svær hverdag, og selv om der bliver arbejdet med skuespillerhåndværket, er det samspillet, legen og fællesskabet, der er i fokus, fortæller underviseren, skuespiller Kristian Holm Joensen.

Det er fredag morgen, og vinduerne står åbne og lukker trafiklarmen ind i dramalokalet på Kofoeds Skole i København. En kursist på dramaholdet driller læreren, skuespiller Kristian Holm Joensen, med, at han er blevet klippet lidt rigeligt kort. En anden begynder at fortælle Kristian om et anstrengende ressourceforløb, og efterhånden lytter alle til samtalen. Forløbet har forstærket lydene af stemmer i hovedet og har påvirket appetitten. Kristian siger, at han håber, appetitten bliver bedre i løbet af formiddagen, så holdet kan spise frokost sammen.

En indskyder, at de kunne inddrage mad i dagens program.

“Kan I huske den scene med Poul Bundgaard, der spiser flødeskumskage og siger til kagen ‘ska’ du op til far’? Det var vildt morsomt!”

Flere griner genkendende.

Kristian siger, at det med maden er en god ide. Og så spørger han ud i lokalet, hvem der mon kommer i dag? To er ude at rejse, en er hos lægen og vil komme senere, lyder svaret. Så samler han holdet på gulvet. Nu skal der leges.

Har gået til drama i en årrække
Kristian bræger som et får, og holdet skal skiftevis agere sultne får, usynlige får, overraskede eller lystne får. Alle går rundt imellem hinanden. Der er en fortrolighed mellem deltagerne, hvoraf flere har været på dramaholdet i årevis. De stikker tungen ud af munden, forskrækker hinanden på skrømt og går ned på fire og siger sære lyde. En deltager har problemer med et medicinapparat og går til og fra seancen, når alar- men bipper. De andre fortsætter teaterlegen.

Bagefter er der strækøvelser, som slutter af med, at alle skal give sig selv et kram. En deltager har ikke lyst til at give sig selv et knus, sætter sig ned og går lidt efter ud af lokalet og tager en pause på gangen.

Holdet samles i en cirkel – nu skal der fortælles historie. Kristian står i midten og peger på den person, som skal begynde. Midt i en sætning siger han stop og peger på den, der skal fortsætte historien. Af og til ‘fryser’ han og står på ét ben, når han siger stop.

Fortællingen går over stok og sten, fantasien er i top, det samme er koncen- trationen. Kristian fungerer som en kompasnål for hele kredsen. Efter øvelsen henvender Kristian sig til deltageren med det defekte medicinapparat:

Medvirkende i skuespil på Kofoeds Skole.
Fotos: Lærke Posselt

Kofoeds Skole

- Grundlagt i 1928 af kordegnen Hans Christian Kofoed.
- En selvejende institution, der hjælper mennesker i udsatte positioner med at tage et medansvar for at forbedre deres situation.
- På Kofoeds Skole er alle elever i hjælp til selvhjælp og deltager i værksteder, undervisning, rådgivning og sociale fællesskaber, der giver nye kompetencer og socialt samvær.
- Dramaholdet har lige nu 16 deltagere.

“Det er godt, du melder til og fra, som du vil,” siger han.

“Ja, det er lidt for tidligt på dagen for mig med den øvelse. Jeg skal også have fat i min læge,” lyder svaret.

En anden bliver urolig og spørger, om der er pause nu, siden de taler privat? Men resten af holdet har ikke brug for en pause. Nu kan skuespillet for alvor begynde.

“Hvor var det godt, I holdt følelsen!”

Kristian sætter scenen. To skal på gulvet og improvisere ud fra nogle få stikord. Flere melder sig straks.

“I har en relation, og I har en konflikt. Værsgo,” siger Kristian til de to.

Spillet går i gang og er lynhurtigt oppe i gear. De to improviserer et kæreste- forhold og jalousi. Følelserne kommer i kog, der bliver råbt og talt sagte. Til sidst er der også noget med et polititilhold. Tilskuerne har øjnene på stilke og al opmærksomhed rettet mod ‘scenen’. Da Kristian stopper scenen, protesterer flere – de ville gerne have set mere.

“Det er lidt svært at høre, når I taler med ryggen til, væk fra publikum,” indskyder en.

“Det er larmen fra vinduet, Men hvor var det godt!” mener en anden.

“Ja,” lyder det i kor, og Kristian nikker: “I var rigtig gode. Hvem vil være de næste?” spørger han.

To andre springer frem og indleder en ny scene med samme udgangspunkt. Nu kommer det til at handle om to søstre og alkoholmisbrug.

“Du skal lade mig være i fred,” råber den ene.

“Jeg er jo bare bekymret,” svarer den anden.

Af og til afbryder Kristian scenen og råber:

“En uge senere ...” eller “10 år efter ...”

De to spillere griber hans input og styrer igennem scenerne, mens de andre ser til. Pludselig begynder en af ‘tilskuerne’ at spille med, og et par andre følger trop. Nu er næsten alle med i scenen.

En forsinket deltager lister ind og sætter sig.

Holdet klapper ad de to spillere, der har været på.

“Det var så godt! I holdt følelsen,” siger Kristian anerkendende.

“Det var fucking hårdt,” siger en af de to spillere og virker en anelse rystet over den kraft, der kom i et vredesudbrud på scenen.

“Man må gerne bruge sine egne følelser og kanalisere dem ind i skuespillet. Jeg er stolt af jer, I er hammergode,” siger Kristian.

“Kan vi ikke også gøre sådan, når vi skal optræde for hele Kofoeds Skole? Det har været lidt ‘flødebollekomik’ de seneste gange,” siger en af de ‘gamle i gårde’.

Kristian nikker – det er en god ide.

Smag min eliksir

Døren åbnes, og endnu en forsinket deltager smyger sig ind og ned på en stol. Bliver mødt med smil og nik fra de andre, og så rettes fokus igen på Kristian, som har stillet sig midt på gulvet.

“Nu får I en eliksir og skal sige mig, hvad der sker.”

Han mimer, at han skænker op til den første på ‘tilskuerrækken’.

“Den frembringer mit sande jeg,” råber deltageren efter en ‘stor slurk’.

Springer frem og forsøger at ‘tage en bid’ af Kristian. De andre ler. Den næste i rækken vinker afværgende til ‘eliksiren’.

“Klappen er gået ned lige nu.”

Kristian går videre.

“Hvorfor skal jeg drikke – hvad er det,” siger den næste og ser udfordrende på

Kristoffer Holm Joensen.
Fotos: Lærke Posselt

Kristian med kun antydningen af et smil i øjenkrogen.

De andre bryder ud i latter, overrasket over at situationen er vendt på hovedet. Kristian bevarer masken og svarer, og spillet går videre. Kristian vender tilbage til den deltager, som bad om at blive sprunget over, men klappen er stadig nede. Døren åbnes på ny, og en deltager kommer ind med flere poser.

“To pose or not to pose,” bemærker en af de andre og får spredt bifald.

“Dejligt du er kommet. Du springer bare til og fra,” siger Kristian til den nytilkomne.

“Tak, det er sådan, jeg har det i dag,” lyder svaret.

Ør i hovedet af improvisation

Efter to en halv time er der frokostpause, og holdet, som nu er oppe på 10, samles i Kofoeds Skoles kantine. Nogle af deltagerne taler videre om de scener, de har spillet. Efter pausen galopperer improvisationerne af sted med en fart, så det er svært at vide, hvad der er skuespil, og hvad der er virkelighed. Kommentarerne og bifaldene til scenerne bliver flere og kraftigere. Holdet kan virkelig noget. Det mærkes,

at mange har gået til drama i en årrække. Deltageren med det defekte medicinapparat har fået styr på situationen og er med på fuld styrke. En anden må sætte sig og tage en tår vand:

“Efter flere timers improvisation bliver jeg altså helt ør i hovedet.”

Kristian tager formiddagens ide om mad op:

“Selv om vi lige har spist, så skal vi have mad på bordet nu. I er væsner, som har været indespærret i mørket længe. I kommer herind i lyset og ser bordet fyldt med svedigt, saftigt kød – ingen vegetarmenu her!”

Alle myldrer ud på gangen, ud i ‘mørket’, hvorfra de skal komme ind til ‘det svinske måltid’.

Deltagerne misser mod lyset og kaster sig frådende over ‘kødet’.

“Der er ikke nok mad, I er mere sultne. Begynd at æde hinanden,” befaler Kristian, hvorefter de kaster sig over hinanden. En af deltagerne melder sig frivilligt og lægger sig på det improviserede bord som bytte.

“Værsgo, der er masser af krølfedt på mig!”

Til dagens sidste øvelse har Kristian indkøbt tørklæder, som deltagerne skal

improvisere ud fra. Legen er ved at nå et højdepunkt. En deltager vender sig mod vinduet. Flere af de andre bemærker situationen, men lader personen være. Lidt efter går deltageren hen og lægger sig på en bæk med lukkede øjne og benene oppe.

“Undskyld, hvis jeg var for hård ved dig,” siger en, der har ‘slået’ en anden med tørklædet, som var det en pisk.

Men der er heldigvis ingen ‘hard feelings’.

Flere sætter sig nu, en smule forpustede. Det fem timer lange dramakursus er ved at nærme sig sin slutning. Lige om lidt bliver leg afløst af hverdag og virkelighed.

Den halvårslige opvisning for resten af Kofoeds Skole skal planlægges – det tager kun kort tid. Det vigtige her er ikke at vise sig frem for andre, men at vise det arbejde og fællesskab, holdet har sammen hver fredag fra klokken 9 til 14. ●

VI MÆRKER FRYDEN VED AT LEGE

Kristian Holm Joensen er uddannet skuespiller fra Aarhus Teater i 1992 og arbejder primært med teater, tv og film. Siden 2022 har han været tovholder på dramaholdet på Kofoeds Skole, hvor han underviser hver fredag i fem timer – undtagen når han arbejder som skuespiller, hvor en anden skuespiller så vikarierer.

“Da jeg fik stillingen, var jeg overbevist om, at vi skulle indlede med at tale om, hvad vi hver især havde at slås med i livet. Men da jeg første gang stod i drama-lokalet, fornemmede jeg straks, at det var verdens dårligste ide. Det er fuldstændig ligegyldigt, hvad deltagerne har af baggrund. Vi arbejder ikke terapeutisk, men er sammen for at mærke fryden ved at lege,” forklarer Kristian Holm Joensen.

Som skuespiller har han haft succes med blandt andet filmkomedien ‘De skrigende halse’, teaterstykket ‘August’ og senest som fireårige Eddie i teaterstykket ‘Sallys far’. Han underviser desuden på flere skuespillerskoler.

“Jeg blev lærer på Kofoeds Skole ved siden af mit arbejde som skuespiller, fordi jeg havde behov for at mærke, at jeg gjorde en større forskel for nogen. Og det mærker jeg tydeligt med dramaholdet på Kofoeds Skole.”

“På skuespillerskolerne arbejder man for at dygtiggøre sig. På Kofoeds Skole arbejder vi også med skuespillerhåndværket, men det er ikke det væsentligste mål at blive en god skuespiller – det er derimod samspillet, legen og fællesskabet.”

“Min rolle er at sætte scener op, hvor

deltagerne lykkes – og nogle gange rykker jeg nogle lidt ud af deres komfortzone.”

Kristian Holm Joensen fremhæver deltagerens omgang med hinanden som helt særlig.

“Deltagerne på dramaholdet er meget rummelige og opmærksomme på hinanden. Det betyder fx ikke spor, at nogen kommer eller går i løbet af vores fem timer sammen. Eller at nogen kommer flere timer senere end de andre eller går før tid. Alle bliver inkluderet i nuet, og vi tager vare på hinanden.”

Hans og deltagerens fokus er, at alle er sårbare, og at alle har styrker.

“Hver gang vi mødes, er vi nødt til at acceptere, at nogle har en dag, som er givende, andre en krævende dag. Man ved aldrig, hvordan de andres dag er. Man er nødt til at lytte, se og mærke efter. Det kunne man også have for øje i andre sammenhænge i livet,” bemærker Kristian Holm Joensen.

På dramaholdet sætter han som underviser rammerne. Holm Joensen har planlagt, hvor holdet skal begynde, resten opstår gennem improvisation.

“Flere af deltagerne har været med i mange år. De er gode og har trænet

meget. De etablerer scener, som er hylende morsomme, groteske eller bidende onde.”

“Vi har spillet par i terapi eller til forældre møde på skolen, alt mulig forskelligt. Dramaholdet giver deltagerens liv mere indhold, gør dem gladere, styrker fællesskabet. Det er et åndehul, hvor vi leger.”

Kristian Holm Joensen har blik for, at deltagerne er med i det omfang, de har lyst. Han mærker, hvordan stemningen er i rummet, og om energien trænger til et skift. Så skal alle for eksempel op og stå og ud på gulvet og ‘flyve en tur på et flyvende tæppe’.

“Jeg sætter scenerne op, så de medvirke kan bygge på deres styrker, men også så de bliver udfordret på deres svagere sider. Jeg spiller selv med i det omfang, min erfaring er brugbar. Nogle gange har jeg været den dårligste i en scene, andre gange kan jeg give spillet et spark på baggrund af min erfaring.”

“Bagefter taler vi sammen om, hvad der gjorde indtryk. Hvad var godt, hvad kunne have været sjovt at gøre i stedet for. Deltagerne kommer med en stor entusiasme og vilje til at være med. Vi gør en forskel for hinanden, og det er berigende for os alle.” ●

Dansere og skuespillere sætter ord og krop på demens

Af Ulla Abildstrup

‘Ice Ice Baby’. Foto: Fausto Bottini

Med en stigende gennemsnitsalder i befolkningen får flere danskere demens. Scenekunst kan bygge bro til både dem, der har demens og deres pårørende og dermed skabe livsglæde.

Næsten hver anden dansker over 65 år deltog i et kulturarrangement sidste år, og med befolkningens stigende alder kan vi se frem til endnu flere ældre kulturforbrugere. Men en del af den ældre befolkningsgruppe bliver også ramt af demens enten personligt eller som pårørende, og tal fra Folkebevægelsen for et Demensvenligt Danmark viser, at 83 procent trækker sig fra et socialt liv og fritidsaktiviteter, efter de har fået en demensdiagnose.

Henved 100.000 danskere på 65 år eller derover lever med demens. Antallet forventes at vokse til over 145.000 i 2040, fordi der bliver flere ældre.

“Det går ud over den, der har demens, men det går også ud over de pårørende, som oplever en ufrivillig isolation. Vi ved jo, at kulturoplevelser kan være en meget effektiv kanal til at skabe livsglæde og til at fastholde kontakt til andre mennesker,” siger sekretariatschef i folkebevægelsen, Lone Harlev.

“Nogle steder er der måske en ide om, at det kræver en helt ny indretning eller højtspecialiseret viden at invitere mennesker med demens indenfor, men i virkeligheden kan små skridt gøre en stor forskel. Det kan være en guide ved indgangen til teateret, at en siger, hvor man må lægge sin jakke, eller hvor toilettet er, i stedet for at antage at alle de der små ting falder folk naturligt,” tilføjer hun.

På scenen har flere kunstnere taget handsken op. Sceneliv har talt med tre af dem.

Danser for demente

“Min mormor fik demens, da jeg var barn, og jeg kan huske hende både før og efter, hun blev dement. Dansen gav mig et rum til at bearbejde og udtrykke det, som var svært at sætte ord på,” fortæller Mikkel Alexander Tøttrup, der er koreograf og danser.

Erindringen om mormoren har inspireret ham til to danseforestillinger, og en tredje er på vej. Tilsammen danner de trilogien ‘Never Said Goodbye’. Første del, ‘Wrinkles’, havde premiere på Bådteatret i København i 2021 og har siden turneret rundt på plejehjem med kommunale og private støttemidler.

“Det er helt specielt at skabe en oplevelse for et menneske med demens. Vi danner et trygt rum, hvor vi som performere nogle gange også fornemmer, at der er noget galt, men vi støtter hinanden i situationen. Vi illustrerer situationer, som for eksempel forelskelse eller oprør, og spiller musik fra beboernes ungdom, så alle nynner med.”

Mikkel Alexander Tøttrup og hans dansepartner Elena Praastrup Nielsen tager gerne en kop kaffe med beboerne bag efter og hører fra personalet, at stykket gør en kæmpe forskel.

“Danser og musikken fanger fuldstændig beboernes opmærksomhed i en tid, hvor fokus og tilstedeværelse kan være svært. De er fuldt til stede, mens vi spiller, og vi har god øjenkontakt. Nogle gange holder vi beboerne i hånden og går rundt mellem kørestolene i løbet af forestillingen.”

Alting falder fra hinanden

Anden del af trilogien er stykket ‘Grey Zone’, som blev sat op på Teater FÅR302 sidste år som del af Demensugen arrangeret af Demensvenligt Danmark. Forestillingen er målrettet pårørende til demensramte og blev nomineret til årets danseforestilling gennem CPH-CULTURE.

I stykket kropsliggør Mikkel Alexander Tøttrup og medskabende danser Elena Praastrup Nielsen den forvirrende virkelighed af objekter og personer, som er der det ene øjeblik og forsvinder det næste.

“Mange tilskuere var rørt efter forestillingen, fordi de følte, at den havde hjulpet dem til at sætte følelser på noget, der er meget svært at forstå. Mange kender demens som term, men vi forsøger at fortolke sygdommen gennem bevægelse. Det vi ikke kan forklare eller sætte ord på, kan vi ofte mærke i kroppen.”

Med dramaturgi af Ditte Amalie Bichel og musik af kunstneren Anja Tietze Lahrmann tydeliggør ‘Grey Zone’ det skiftevis genkendelige og fuldstændig fremmede.

“Vi udtrykker sårbarheden i den demente, men også en kæmpe styrke i at forblive i kaosset og frustrationen over, at alting falder fra hinanden og ikke giver mening.”

Mikkel Alexander Tøttrup arbejder nu med danseren Jeanne Yasko på sidste del af trilogien, ‘Ice Ice Baby’, der er støttet af blandt andet Dansk Skuespillerforbund. Stykket tager udgangspunkt i håbet og i det, som stadig er der, snarere end det, der forsvinder.

“Mange demente går tilbage i barndommen, det gjorde min mormor også. Men vi rummer alle både den unge og den ældre i os, og derfor handler den sidste del af trilogien om mødet med sig selv. Det bliver en fortælling om menneskets dybe længsel og frygten for at forsvinde,” fortæller Mikkel Alexander Tøttrup.

Han spiller selv med i de første to forestillinger med Elena Praastrup Nielsen, og de to har aftalt, at de vil fortsætte med at opføre del et, ‘Wrinkles’, indtil de selv er blevet beboere på et plejehjem. Tredje og afsluttende del af trilogien forventes at få premiere næste år.

Børn og unge påvirkes også af demens

Performanceteatret Teater Fluks har gennem de seneste ti år produceret og turneret med flere forestillinger om demens.

“Aarhus Kommune henvendte sig, fordi kommunen gerne ville sætte fokus på demens på en ny måde i det offentlige rum. Både Sara og jeg har haft personlige erfaringer med demens og syntes, det var et spændende emne at undersøge kunstnerisk,” siger Rasmus M. L. Skov, der har grundlagt teatret med Sara Fink Søndergaard.

“Der er så meget, vi ikke ved om demens – hvad sker der i den demensramte? Vi ønskede at skabe en følelsesmæssig forbindelse hos publikum.”

Den første forestilling fik titlen ‘CTRL+ALT+DEMENS’ og bestod af tre stationer, to med performances og en lydinstallation.

“Premieren var i storcentret Bruuns Galleri, hvor seks personer ad gangen blev guidet rundt til de tre stationer. Centret forstærkede følelsen af at gå ud af og ind i en pseudovirkelighed,” fortæller Rasmus M. L. Skov.

Lydinstallationen har siden turneret rundt på biblioteker, demenskonferencer, AROs og andre steder i sin egen ret med titlen ‘En Stille Strøm af Tid’.

Mikkel Alexander Tøttrup. Foto: Fausto Bottini

Rørende fortællinger

Børn og unge bliver også ramt, når deres bedste- eller oldeforældre får demens. Teater Fluks har været rundt på en række skoler med forestillingen ‘VÆK’ for de 8-12-årige om demens. Stykket er baseret på bogen ‘Kaffe kanin vintergæk væk’ af Betina Birkjær.

“Vi har en workshop efter forestillingen, hvor børnene kan tale om de tanker, stykket har sat i gang. Det har været meget rørende at høre børnenes fortællinger,” siger Rasmus M. L. Skov.

Sidste år udviklede teatret forestillingen ‘Når Sirenerne Kaller’ for de +16-årige.

“Stykket har et mere performativt og inddragende spor og er baseret på dramaturgien og narrativer fra Odysseen. Odysseus’ far, Laërtes, er formentlig den første beskrevne demensramte person. Stykket handler om at føle sig ‘lost’ i verden og lede efter sin egen identitet.”

Teatret samarbejder med forskere fra Aarhus Universitet, der vil undersøge, hvad forestillingerne gør ved sundhedsopfattelsen i befolkningen. Desuden er teatret i dialog med Aarhus Kommune om muligheden for at lave en forestilling for borgere, der lever med demens.

Rammes af afmagt, sorg, fortvivlelse

Teaterkompagniet Carlsen/Hooge havde i maj premiere på den musikalske forestilling ‘Genklang’ på Huset i København – forestillingen kredser om den smertefulde erkendelse af at give slip, når en pårørende får demens.

“Min mormor fik demens og døde sidste år, så der er et personligt element i forestillingen. Den udforsker med poesi, bevægelser og lyde, hvad der sker, når et menneske forsvinder, mens hun fysisk stadig er her,” siger skuespiller og dramaturg Theresa Carlsen.

“Man er nødt til at prøve at opbygge en ny relation, når en person får demens, for det er ikke den samme som før. Man kan ikke føre de samme samtaler som tidligere – men er nødt til at overgive sig til nuet.”

Holdet bag stykket har været i kontakt med Folkebevægelsen for et Demensvenligt Danmark og lederen af Nationalt Videncenter for Demens, professor Gunhild Waldemar, for at kunne gestalte de følelser af afmagt, sorg, fortvivlelse og vrede, der ofte rammer pårørende, som forestillingen er målrettet til.

Efter premieren vil Theresa Carlsen videreudvikle stykket i samarbejde med skuespiller og lydkunstner Frederikke Hooge og instruktør Tabita Friis Kristensen med det mål at få det sat op i sæsonen 2026-2027. ●

Tina Guo har komponeret et par håndfulde soundtracks til film, og hun har været med på lidt flere end 100 af slagsen. Hun er også en musikalsk vital del af filmkomponisten Hans Zimmers koncertunivers. Men hendes vej ind i branchen har ikke været særlig let.

Af Jacob Wendt Jensen

Nærværende artikel i Sceneliv er den sidste ud af tre om filmmusik baseret på foredrag af gæster på kurset ‘Film Music and Sound’ i efteråret 2024 på Harvard University i Boston.

Tidligere har været bragt:
→ #4 Robert Kraft, producer og tidligere chef for Fox Music og vært på podcasten ‘Score’.

→ #5 Hildur Guðnadóttir, komponist af musik til blandt andet filmene ‘Joker’ og ‘Joker 2’.

Efter den generøst lange spørgsmål- og svarseance i en af de flotte gamle bygninger på Harvard-universitetet er man ikke længere i tvivl om, at Tina Guo har et helt særligt gåpåmod.

“Skal vi ikke tage et foto af os alle sammen?”

Jo, da. Ikke mange timer efter lå det på hendes instagramprofil, hvor hun har op mod 310.000 følgere, så gåpåmodet breder sig også til de sociale medier. Det er mange følgere for en musiker med et klassisk instrument. Også selv om den ofte er tilsat en moderne elektrisk lyd, og selv om Tina Guo iscenesætter sig selv tydeligt og teatralisk.

Vokset op i Kina

Tina Guo er født i Kina i 1985, og hun fik en cello i hånden som kun femårig.

“Begge mine forældre var klassiske musikere, og vi boede i Shanghai. De mødte hinanden i hæren, hvor de som gode kommunister var indskrevet. Min far var min cellolærer, og min mor spillede violin. Faktisk begyndte jeg at spille klaver allerede som treårig, men jeg var virkelig dårlig. Jeg kunne ikke komme længere end melodien ‘Twinkle Twinkle Little Star’, selv om jeg øvede hver dag i seks måneder, og jeg overdriver ikke.”

Siden da er Tina Guo kommet efter det, selv om Kina er kommunistisk og dermed ikke er et åbent land.

“Jeg må sige, at jeg havde en meget konservativ opvækst, men jeg var altid meget nysgerrig i forhold til at forstå andre måder at leve mit liv på. Det var dog først, da jeg som voksen fik undervisning i cello i USA, at jeg fik adgang til internettet. Der

var YouTube helt nyt, og jeg begyndte som en besat at se videoer med guitarister, der spillede andre typer musik end jeg selv.”

Al den anderledes musik har inspireret i en karriere, der de senere år også har budt på optrædener på flere festivaler med heavymetalmusik.

Sidste chance

Et af de største gennembrud i karrieren var mødet med Hans Zimmer, der i dag må siges at være en af de mest brugte komponister i Hollywood, når det gælder de helt store underholdningsfilm. Tina Guo fortæller om manden, hun skulle optræde med i Boston dagen efter:

“Pudsigt nok havde han set min allerførste musikvideo kaldet ‘Queen Bee’, der er en heavy-version af ‘Flight of the Bumblebee’. På det tidspunkt havde jeg opholdt mig i Los Angeles i seks-syv år. Jeg havde besvær med at overleve og manglede i den grad penge. Det er altså svært at overleve som klassisk musiker eller musiker i det hele taget. Mine forældre ville have, at jeg tog arbejde i The San Diego Symphony, som da også sikkert ville være et vidunderligt job, men jeg havde ikke lyst til at være i et symfoni-orkester. Jeg havde lyst til at eksperimentere. Men jeg boede samtidig i en garage uden varme eller aircondition. Så var det, at jeg tænkte, at mit håb om et liv som musiker var en vrangforestilling, og at jeg hellere måtte tage til takke med et orkester,” siger Guo og fortsætter:

“Men jeg ville så lige lave den her sidste ting – bare for mig selv – bare noget jeg kunne vise frem til mine børnebørn engang. Jeg tog alle mine reserver ud af banken.

Tina Guo.
Foto: AfpPhoto, AFP, Ritzau, Scanpix

Tina Guo – blå bog

Hun har været med på flere end 100 soundtracks og har været nomineret til en Grammy.

Her følger et mindre udpluk:

- F1: The Movie (2025)
- Dune: Del 2 (2024)
- Dune (2021)
- Løvernes konge (2019)
- Vikings (2013), tv-serie
- Inception (2010)
- Beginners (2010)
- Hancock (2008)

Det var ganske få tusinde dollars, og så brugte jeg dem på en video til YouTube. Den var lidt ekstrem, kan man sige, fordi jeg altid har været fascineret af det sorte og det mærkelige. Derfor blev min musikvideo forbudt for børn under 18 år. Jeg havde dengang en hemmelig drøm om, at et band som Rammstein eller Metallica eller et eller andet industrial heavymetalband ville tage mig med på turné, men det skete selvfølgelig ikke.”

Vidt forskellige genrer

I stedet begyndte hun på baggrund af sin energiske musikvideo at få henvendelser fra producere og komponister i Hollywood. “De tilbød mig at spille på deres soundtracks. Nok fordi jeg har sådan en metal-inspireret stil. På den led fik jeg mulighed for at udtrykke mig på den måde, jeg gerne ville – bare på en noget uventet platform. På sin vis har det været en lidt skør vej hen til det, som jeg alligevel altid har syntes, har været mit mål.”

I barndomshjemmet blev der kun hørt klassisk musik og opera eller cross-over klassisk som for eksempel Sarah Brightman. I syvende klasse i skolen var der så den her dreng, Luke, med tykke brilleglas, sort læbestift og piercinger.

“Det var ret ekstremt for mellemskolen, men han var virkelig flink, selv om han var ekstremt anderledes. En dag tog han en cd frem med Marilyn Manson i spise-frikvarteret og spurgte, om jeg kendte vedkommende. ‘Nej, hvem er hun?’ spurgte jeg. Det viser meget om, hvor jeg stod, og hvad jeg ikke vidste.”

Udover heavy metal er Tina Guo også begyndt at spille såkaldt tribal-musik.

“Musik er for mig grænseløst, så det handler om at tænke ud af boksen. Selv dumpede jeg musikteori i gymnasiet to år i træk, fordi jeg var så fokuseret på at øve i stedet for. For mig er musik først og fremmest noget følelsesbaseret.”

Let og svært

Samarbejdet med Hans Zimmer foregår både i studiet og på scenen.

“Jeg kan lide begge former for arbejde, men måske alligevel mest at optræde live, fordi det er der, hvor du for alvor bliver forbundet med andre mennesker. Jeg føler det lidt, som om det er mit dagjob, og koncerterne er fritidsarbejde.”

Hvordan foregår arbejdet i studiet så? “Hans er nok den mest samarbejdsivrige filmkomponist. Han samler ind fra alle og tænker kollektivt. Nogle gange kan det endda blive alt for meget samarbejde, som da 30 musikere blev bragt sammen i London for at arbejde på ‘Løvernes konge’ for få år siden. Som et eksperiment. Det virkede faktisk ikke særligt godt. Det gik bedre på ‘Dune’, hvor temaerne allerede var komponeret, og det så ovenikøbet er ret enkelt med måske kun tre akkorder.”

Sværere var det at indspille hendes indslag til ‘Top Gun: Maverick’, som Harold Faltermayer, Lorne Balfe og Hans Zimmer komponerede sammen.

“Vi kunne ikke være i samme stue på grund af covid, og mine stykker var faktisk svære, så jeg tror, jeg sammenlagt indspillede op mod 100 timers materiale, hvor man så også lige skal tage i betragtning, at jeg indspillede mange lag til de samme stykker.”

Læremesteren Zimmer

De senere år har koncerterne med Hans Zimmer været en stor del af Tina Guos liv.

“Da han spurgte mig, om jeg ville være en såkaldt ‘featured performer’ i hans show, var det ikke så lidt af et hop fremad. Jeg var med for første gang i 2016, men der spillede jeg i baggrunden under næsten hele koncerten. I dag har jeg tre sange på elektrisk cello, hvor jeg er i centrum, og det har været en gradvis udvikling i samarbejdet med Hans. Jeg har fået tingene lidt efter lidt, og det går altså typisk stadig langsommere for vi kvinder end for mændene, når det gælder en karriere musikverdenen,” siger Tina Guo og fortsætter:

“Var jeg en mand, kunne jeg have haft fire børn allerede og været længere fremme i karrieren. Men som kvinde må man tage langsommere skridt. Jeg er mest glad, når jeg turnerer, som jeg gør i øjeblikket. Det sker måske tre-fire måneder om året, og når jeg så er hjemme, kan jeg komponere ny musik og være med på flere soundtracks. Ofte med Zimmer. Han har jo nærmest bygget et kæmpestort brand op med et helt hold af komponister. Zimmer er både et kompositorisk geni og en god producer. Det vigtigste, jeg har lært af ham er enkelheden, hvilket er en modsætning til det, man lærer i klassisk musik.”

Alt i alt ser Tina Guo sig som de russiske akrobater, der er født ind i deres kunstneriske bane.

“Jeg valgte det ikke selv, men jeg er meget taknemmelig for, at jeg er født ind i musikken.” ●

Foto: Lars Høgsted

MIFUNES SIDSTE SANG

Lars von Trier og Thomas Vinterberg fik vist deres dogmefilm på filmfestivalen i 1998, hvor de skabte en form for verdenssituation. Men der var yderligere to dogmefilm klar på det tidspunkt. Kristian Levnings ‘The King is Alive’ og Søren Kragh-Jakobsens ‘Mifunes sidste sang’. Hvordan skulle det mon gå med dem?

Med ‘Mifunes sidste sang’ gik det vældig godt. Både ‘Festen’ og ‘Mifunes sidste sang’ blev solgt til hele verden, og det gav filmselskabet Zentropa nye muligheder. Peter Aalbæk Jensen sagde:

“De to film gav os penge i kassen til køb af vores egne bygninger og mulighederne for at spytte penge i udvikling af nye projekter i tre år.”

Om ‘Mifunes sidste sang’ med Anders W. Berthelsen, Iben Hjejle og Jesper Asholt – sagde Kragh-Jakobsen selv til Berlingske Tidende:

“Da Lars og Thomas spurgte mig, om jeg ville lave dogme 3, var jeg ikke i tvivl om, at jeg ville gå med på det. På det tidspunkt troede jeg, at jeg havde mistet den spontanitet, som altid har været min drivkraft, og jeg troede, at jeg ville blive mere og mere indfanget i de tekniske aspekter af at lave film. Så da jeg blev inviteret med i dogmebroderskabet var min eneste betingelse, at der skulle være film i kameraet.”

Siden lavede instruktører som Lone Scherfig, Susanne Bier og Ole Christian Madsen også dogmefilm. ●

DIALEKTER FÅR NYT LIV PÅ SCENEN

Af Ulla Abildtrup

Mens flere unge skrotter dialekterne, har de fået en opblomstring på film, tv og teater. Vi lider et stort tab, hvis vi ikke bevarer dialekterne, mener skuespillerne Jette Søndergaard, Henrik Birch og Linnea Fabricius.

Instruktøren Frelle Petersen har med sin trilogi om Sønderjylland for alvor løftet landsdelen op på det store lærred. Skuespillerne er castet efter deres sønderjyske ophav for at opnå den rette autenticitet. En af dem er Jette Søndergaard, som medvirker i alle tre film, senest 'Hjem kære hjem', der har dansk premiere i juni 2026.

"Dialekterne er ved at forsvinde, i dag taler mange sønderjyder rigsdansk, især børn og unge. Jeg gør det også selv efter 15 år i København. Under optagelserne til 'Resten af livet' var det faktisk lidt af en udfordring, fordi flere af os glemte at 'skifte over' til sønderjysk, når vi gik fra pause tilbage til optagelse. Derfor lavede vi en fælles aftale om altid at tale sønderjysk til hinanden under produktionen – både på og udenfor settet," fortæller Jette Søndergaard og smiler.

For Jette er det ikke sproget, der afgør hendes indsats.

"Om jeg arbejder på sønderjysk, rigsdansk, engelsk eller tysk er følelserne og mit engagement det samme. Men jeg synes, det er rigtig hyggeligt og hjemmefant at få lov til at arbejde på sønderjysk i ny og næ. Det er jo mit barndomssprog, og jeg vil gerne være med til at hylde den sproglige mangfoldighed. Det er da imponerende, at vi har lokale dialekter, som ændrer sig, bare man bevæger sig 10-15 kilometer væk, uanset hvor man er i landet," siger hun.

"For mig er dialekt et værktøj på linje med alle andre i en skuespillers værktøjskasse. Mange troede for eksempel, at jeg var landmand, fordi jeg var med i 'Onkel',

men det handler jo bare om tillærte færdigheder. Jeg lærte de specifikke ting, jeg havde brug for til filmen, og det kan man også gøre med dialekt," mener Jette Søndergaard.

Tilskuerne hang ved mine læber

Skuespiller Henrik Birch er med film som 'Klumpfisken' og 'Krysantemum' samt tv-serien 'Norskov' blevet bærer af den nordjyske dialekt. Men i virkeligheden er han fra den nordsjællandske by Jægerspris og talte rigsdansk som barn.

"Mine forældre flyttede til Bjergby i Nordjylland, da jeg var to år, og talte ikke dialekt, så det gjorde jeg heller ikke. Men da jeg kom i skole, forsøgte jeg at tale vendelbomål som alle de andre for at blive accepteret."

Det blev han ved med, indtil han var 14 år. "Så var der en mor fra klassen, der sagde 'drop det, du kommer alligevel aldrig til at kunne tale rigtig vendelbomål!'"

Først da Henrik Birch skulle spille med i stykket 'Trangen' på Får302, forsøgte han sig igen med det nordjyske.

"Instruktør Peter Weiss bad mig tale vendelbomål, men det kunne jeg jo ikke ... Jeg fik en af min storebrors venner til at indtale hele manuskriptet, og så fik jeg det lært! Men det havde ikke været muligt uden min barndom i Nordjylland," mener Henrik Birch.

"Jeg trækker på en hovedstol, og i dag bruger jeg højst én procent af min koncentration på dialekten, når jeg spiller på nordjysk. Der kommer automatisk en ægthed, og vejen til autenticiteten er

Linnea Fabricius. Foto: Nanna Rylander

Henrik Birch. Foto: Morten Rygaard

Jette Søndergaard. Foto: Stefanie Schmid Rincon

dejligt kort for mig, når jeg har nordjyske roller. Og det er jo det, man stræber efter at opnå som skuespiller, så det giver en stor tilfredsstillelse."

Publikum er også begejstrede, især i Nordjylland, hvor Henrik Birch har oplevet, at tilskuerne 'hang ved hans læber', når han spillede på det lokale vendelbomål.

"Tilskuerne føler sig set og respekteret. Dialekt er en meget stærk del af en karakter, men det er vigtigt, at det ikke bliver brugt til at tegne stereotyper a la den 'tunge, fåmælte nordjyde', så mister det troværdighed."

Henrik Birch har også oplevet tilskuere, som ikke forstod, hvad han sagde, og til nogle forestillinger har publikum fået udleveret en ordliste.

"I dag er der jo næsten ingen af de unge, som taler dialekt. De kender ikke specialord på vendelbomål som 'limen', der betyder kost, eller 'nøøst' som er kostald. Men jeg er taknemmelig over, at jeg kan tale nordjysk i dag, og jeg er glad for at være ambassadør for dialekten."

Jeg så nok lidt ned på dialekt

Linnea Fabricius er dramaturg og skuespiller og er sammen med skuespiller Thea Kastberg kunstnerisk leder af Sønderjyllands ungdomsteater 'Æ Teater', der blandt andet spiller stykker på sønderjysk. Linnea Fabricius voksede op i Haderslev, men som barn og ung talte hun slet ikke den lokale dialekt.

"Jeg så nok lidt ned på sønderjysk, og selv om jeg har hørt det hjemme, og min

mor talte sønderjysk med min mormor, brugte vi det ikke til daglig. Når mine jævnaldrende talte dialekt, syntes jeg, det lød bondsk," siger hun med et smil.

"Først da jeg flyttede til Aarhus og senere København, blev jeg opmærksom på, at jeg faktisk selv brugte sønderjyske vendinger som 'mojn'. Der blev grinet af mig nogle gange dengang, men med alderen er jeg blevet mere stolt af dialekten, og jeg vil gerne være med til at give de unge dialekten tilbage."

Linnea Fabricius nævner musikeren Kedde, der er gået viral på TikTok med sine videoer på sønderjysk, som et eksempel på, at fordomme om dialekt er på retur. Et andet eksempel er Frederik Cilius, der i vinter spillede 'Jeppe på bjerget' på sønderjysk Det Kongelige Teater.

"Tidligere var dialekt forbundet med noget komisk eller satirisk og ofte nedladende, sådan er det ikke længere. Nu er det et redskab vi kan bruge kunstnerisk til at pege på identitet"

Styrke i at stå ved hjemstavnen

Linnea Fabricius har blandt andet været med til at opsætte og medvirket i teaterforestillingen 'OMVE'N HJEMVE' i samarbejde med Teatret Møllen i Haderslev med tekster på sønderjysk af Rikke Thomsen. Sange som 'Åltins koldt i København' og 'Mojn når vi komme' blev kendt i hele landet.

Forestillingen handler om at være ung, føle sig anderledes og forsøge at finde sine ben. 'OMVE'N HJEMVE' turnerede i hele landet og blev desuden sat op som en del af KSelekt på Det Kongelige Teater

som den første forestilling på sønderjysk i teatrets historie.

"Der er en tendens til, at kulturlivet er koncentreret omkring København og de andre store byer, som om der slet ikke foregår noget andre steder. Vi er et lille land, og der er ikke langt fra Sønderjylland til København, men der er faktisk ekstremt langt den anden vej fra København til Sønderjylland."

"Med 'OMVE'N HJEMVE' følte unge sønderjyder sig set og hørt på en ny måde. Og det interessante var, at vi oplevede den samme følelse hos de tilskuere, der ikke var fra Sønderjylland. Selv om vi for en sikkerheds skyld havde produceret en lille sangbog, hvor teksterne stod på både sønderjysk og rigsdansk, forstod tilskuerne meget mere, end de havde regnet med. Jeg tror, det er befordrende for sammenhængskraften i vores land, at nogen også spiller på dialekt," siger Linnea Fabricius.

Forestillingen havde tilknyttet en sang- og dialektcoach, idet Rikke Thomsen og skuespillerne kommer fra forskellige steder i Sønderjylland, og der – trods de forholdsvis korte afstande – er forskelle i dialekterne.

"Kompromisset blev en slags 'scene-sønderjysk', og det kommenterede nogle publikummer, når vi spillede rundt om på de sønderjyske scener. Da gik det virkelig op for mig, hvor meget identitet, der er i sprog. Vi lider et stort tab, hvis vi ikke bevarer dialekterne. Jeg er blevet endnu mere bevidst om, at der er en kæmpe styrke i at stå ved, hvor man kommer fra," siger Linnea Fabricius. ●

Danseres hjernerystelse og heling

Efter en hjernerystelse i 2024 havde jeg selv behov for at spejle mig i andre, og her deler danserne og koreograferne Anna Lea Ourø og Karin Bergman også deres oplevelser af hjernerystelse og følgerne. De taler ud om den mere usynlige del af arbejdet for at komme tilbage.

Af Julie Schmidt Andreasen

Anna Lea Ourø formulerer det således:

“Jeg kan faktisk stadig føle mig meget alene med det hele. Jeg blev ikke mødt i det medicinske system og manglede nok også nogle at sparre med. Det varede nogle år, før jeg fik ordentlig hjælp, og før jeg blev forstået.”

Ourø fik hjernerystelse i 2016, og hun beskriver den som en følelse af køresyge og som at have tømmermænd uden at have været til fest. Hun følte sig tåget, kvalm og dårlig. Hun havde tidligere haft maveproblemer, som nu blev forstærket, og det summede i hovedet. Ourø fortæller, hvordan hjernerystelsen ændrede hendes forhold til sin krop:

“Det kræver noget accept at tage sig af den nye krop. For mig handlede det meget om at lære min nye krop at kende. Det er virkelig en balance, og en udfordring, der er krævende at finde og leve efter. Det var et vilkår.”

Hun blev også psykisk påvirket med angst, frygt og stress over den ændrede krop.

“Det er virkelig en stress at bære rundt på. Hvor længe kommer det til at vare? Bliver jeg nogensinde rask? Hvad er min fremtid, og hvordan ændrer jeg den? Hvordan får jeg det bedre? Hvad er frygt for, at jeg får det dårligt, og hvad er den egentlige skade?” fortæller Ourø.

For syg til sygemelding

Karin Bergman fik hjernerystelse i 2022, som især påvirkede hendes syn og evne til at holde overblik. Hun oplevede kraftig hovedpine og hjernetræthed og kunne ikke læse, kunne ikke se på skærm og blev let overvældet af informationer. Særligt det første halve år var hun påvirket af det, og i dag prioriterer hun fortsat anderledes for ikke at overbelaste sit system. Bergman er meget mere sensitiv over for stress, og kan stadig blive hjernetræt.

“Jeg er blevet et mere analogt menneske, fordi der er noget med øjnene, synet og lyset, der stadig påvirker mig.”

Mange venner faldt fra i den periode, fordi det var udfordrende at hænge ud med mange mennesker. Til gengæld blev relationerne til nogle venner og hendes kæreste fordybet, fordi de bare kunne sameksistere. Det bedste var, når de var tålmodige, gode til at give plads og finde på sjove alternative ting.

Ourø brugte meget energi på ‘at holde sit liv oppe’ i årene efter hjernerystelse, fortæller hun. Hun havde kortere koncentrationsevne og ikke den udholdenhed, som mange danseprojekter kræver. Hun havde svært ved at indgå i projekter og måtte trække sig fra flere af dem. I de samarbejder som fungerede bedst, kunne Anna Lea Ourø tage pauser og gøre det på sin egen måde:

“Man er jo stadig sig selv. Jeg er stadig mig, og har stadig alle mine lyster, mine ideer og min energi. Det var ekstremt vigtigt at blive ved med at skabe på trods. Det var en kæmpe styrke at blive ved med at arbejde, men det var ikke altid nemt.”

Hun tilføjer:

“Det er noget med, i vores liv som udøvende kunstnere, at give plads til at det kan ændre sig. Sådan som vi arbejder, og hvad der passer os.”

Ourø sygemeldte sig senere, da hun efter en periode med fremgang fik det værre:

“Det føltes meget stærkt for mig at trække stikket på den måde og konsekvent bare sige: Nu handler det kun om at få det bedre og give mig selv plads og tid til at være med det her. Og det var virkelig godt for mig. Hvad er hvad – det ved jeg ikke. Men nu tager jeg et valg.”

Deltage som en kat

Bergman arbejdede under sin hjernerystelse, hun var blandt andet på turné, og fik aldrig en sygemelding. Selv om der var stor forståelse for, at hun kun var delvist aktiv, siger hun nu, at det nok ville have været bedre med en sygemelding:

“Jeg havde ikke overskud til at finde ud af, hvordan ting skulle gøres og løses, og hvordan man fik en sygemelding. Jeg tænkte, at hvis det går over om nogle dage, er det bedre bare at hvile.”

Hendes tilgang var:

“... at deltage mere som en kat. At komme ind, forsvinde lidt igen, lægge mig lidt på siden, så lidt på ryggen ... At kommunikere det, jeg har brug for og få lov til at deltage på en mere blød måde.”

Karin Bergman er blevet mere opmærksom på, hvilke aktiviteter, som tager energi og giver hende energi tilbage. Hun forklarer:

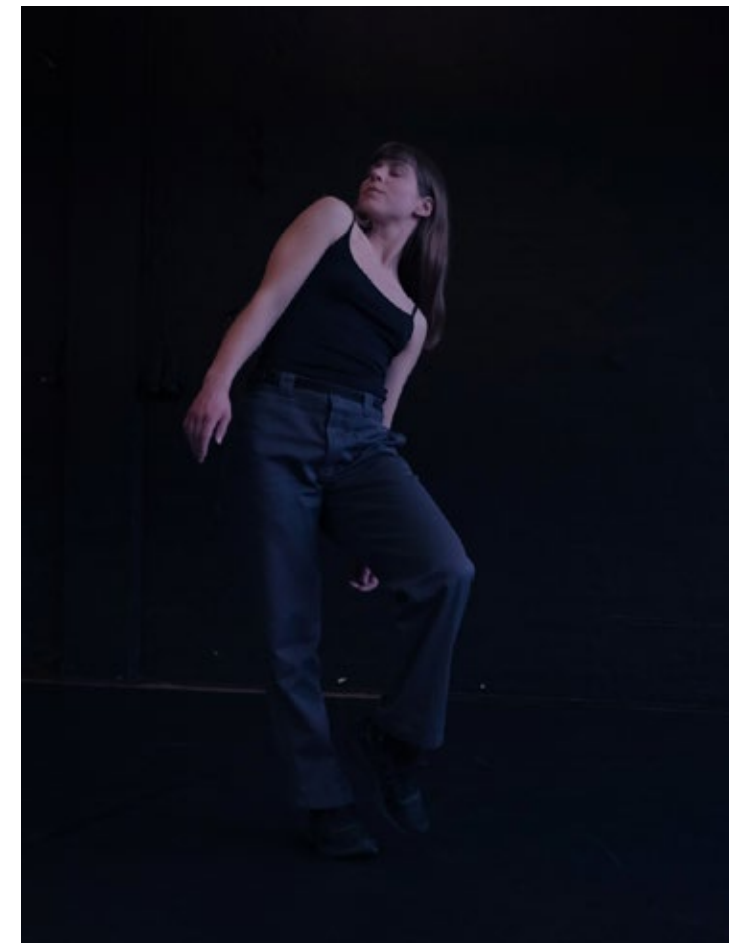
“Inden hjernerystelse var det nemt at gøre det, der tog meget energi uden at give energi tilbage. Med hjernerystelse var det ikke længere muligt, fordi jeg havde et meget mindre energibudget.”

For hende handler det nu om at sige:

“Her går min grænse og så ikke blive ved med at gå over den, men faktisk sætte grænsen, kommunikere den og holde fast ved den. Det rigtige er ikke altid nemt, men det føles godt.”

Anna Lea Ourø og A. Kasakove i en ‘work in progress’-visning af ‘Drama’.
Foto: Kajsa Rolfsson

Karin Bergman. Foto: Emilie Gregersen

Hjernerystelsen gav hende en slags ‘frikort’ til at tage de pauser i sociale kontekster, som hun har brug for. Hun opfordrer os til ikke at være bange for at have nogle ønsker og krav til hinanden, og hun har erfaret, hvordan de fleste er åbne for at gøre ting anderledes:

“Da jeg begyndte at tale om min hjernerystelse, forstod jeg, at der er mange, der også oplever udfordringer fra for eksempel overbelastning og stress, og som også har et behov og ønske om at arbejde mere bæredygtigt.”

Energibudget og bæredygtighed

Ourø oplevede, at terapi og læring om grænsesætning hjalp hende og gav en følelse af kontrol tilbage. Hun fortæller også, at det stadig er en prøvelse at forstå sine grænser og sin krops behov, når hun indgår i nye arbejdskonstellationer. Og at det er blevet vigtigere for hende nu at adskille arbejde og privatliv.

“Vi har alle sammen hver vores krop og forskellige grænser. Det er noget, der er fokus på, men det bliver ofte ret performativt. Det bliver ikke til så meget reel handling i, hvordan vi er med hinanden i arbejdsprocesser, og hvordan vi skaber rum for forskellige kroppe.”

Anna Lea Ourø og Karen Bergman – og undertegnede – er raskmeldte i dag. Ourø beskriver helingen som en overgang:

“Det er svært at sige helt præcis, hvornår hjernerystelsen stoppede, og om den egentlig overhovedet er stoppet. Det bliver et enormt mudret billede.”

Hun lader sig nu guide af sin kropslige viden og siger afslutningsvis:

“Kroppe er enormt komplekse, og vi har brug for at blive mødt i den kompleksitet.” ●

Vidt forskellig inspiration i bogform

Af Jacob Wendt Jensen

Hvordan formidler man teaterhistorie til børn? Og kender du dansk film fra 1940’erne eller hele revyhistorien? Disse spørgsmål – og mange andre – besvares i årets bogstak, hvor der også er erindringer fra skuespillerfamilier, og selv en podcast er det blevet til. Bibliotekerne og boghandlerne er stederne at lede, hvis du vil dybere ned i stoffet.

År efter år forbløffes redaktionen på Sceneliv over det forskelligartede udtryk i bøger, der handler om scenefolket, og hvad der foregår omkring dem. Vi påstår ikke, at vi har opdaget alt, hvad markedet byder på, men vi modtager gerne bøger, og holder samtidig selv øje med, hvad der udkommer, så godt vi kan. Og derefter varedeklarerer vi, hvad der ligger i bunken. Der er således ikke tale om anmeldelser i traditionel forstand.

Vi begynder med Alette Scavenius’ ‘Lille teaterhistorie – for børn og barnlige sjæle’. Hun er mag.art. i teatervidenskab og forfatteren bag for eksempel ‘Gyldendals Teaterleksikon’ – en meget voksen udgivelse – men nu viser hun, hvordan man fortæller teaterhistorien til skolebørn.

Bagest i bogen er der en forklaring af de sværeste begreber som ‘amfiteater’, ‘muse’ og ‘åbent sceneskrift’. Det kan selv nogle af vi voksne godt trænge til at få genopfrisket. Og med den in mente går det derudad med kapitler som ‘Aristoteles og den gode historie’, ‘Den første ballet’ og ‘Politisk teater’.

“Klingelingling” – signal til ro i salen! Lyset sænker sig, stilheden sænker sig, tæppet går op, og så er vi gang!”

Sådan lyder bogens første sætning, og det samme kunne siges om selve bogen. Tonen er ligefrem og fornøjelig, og den akademiske kandidat har fundet sit legebarn frem, så det er en fryd at følge med.

Bogen vil være god til børn, men den får også en interesseret voksen til at muntre sig informativt og giver endda lyst til at læse flere bøger om emnet, der stikker

dybere. Og så er bogen med stiv indbinding, hvilket sikrer den mod det slid, der kommer, når forældrene skal læse den op igen og igen for det lille teaterinteresserede barn i familien.

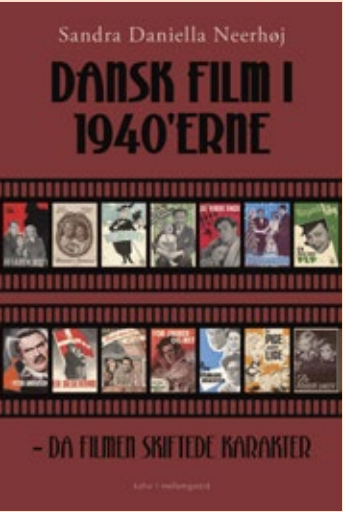
Filmnørderi

Sandra Daniella Neerhøj udgav i 2023 ‘Dansk film fra 1930’erne’, og et par år efter følger hun nu op med makkeren ‘Dansk film fra 1940’erne’ på samme forlag Mellemsgaard. Rygterne går, at hun også allerede har kastet sig over 1950’erne.

Og det er da til at blive glad af, hvis man selv er filmnørd, som jeg er. Det skal man nok også være for i alvorlig grad at sætte pris på Neerhøjs moppedrenge, for hun fyrer rask væk 7-800 sider af om sit emne. Hun er helt nede i de endnu tykkere og ældre bøger om emnerne, men har meget sandsynligvis også slået op i aviser og filmprogrammer, for grundigheden i fremstillingen er forbilledlig.

Ikke kun set i forhold til hvis man er forfatteren af denne artikel, der selv skriver bøger om den verden, men også set med et sæt videnssultne øjne. Filmene fra perioden behandles en for en på en håndfuld sider hver, og så får man i tilgift en stribe portrætter af de vigtigste skuespillere, instruktører, manuskriptforfattere og endda komponister. Det betyder, at bogen vil være dobbeltræt at have stående som opslagsbog.

Illustrationsmæssigt har Neerhøj koncentreret sig om at bruge forsiderne af de herlige gamle filmprogrammer og avisudklip. Og det forstår man godt, for at skrive sådan en bog er brødløst, jeg ved

→ ‘Dansk film fra 1940’erne’, Sandra Daniella Neerhøj, Mellemsgaard.

→ ‘Lille teaterhistorie – for børn og barnlige sjæle’, Alette Scavenius, Strandberg Publishing.

→ ‘Lille og lykkelig nok – en anden tid’, Bodil Jørgensen (i samarbejde med Joan Øhrstrøm), Grønningen1.

→ ‘Mine tre forældre – et familieportræt’, Christian Mørk, Politikens Forlag.

det, men det gør faktisk bare æren ved at have udført arbejdet endnu større. Det samme gælder næste bog i rækken, der om muligt er endnu smallere. Den forfriskende manglende hensyntagen til sådanne bøgers manglende kommercielle perspektiver lægger kun til charmen.

‘Verdens bedste film’. Sådan lyder titlen på Sebastian Cordes’ bog om Chantal Akermans film ‘Jeanne Dielmann, 23, quai du commerce, 1080 Bruxelles’. Den referer til det faktum, at den belgiske artfilm blev kåret som verdens bedste i 2022, hvor 1.639 filmkritikere fra hele verden stemte i en afstemning fradet britiske filmmagasin Sight & Sound. Resultatet overraskede mange, fordi Hitchcocks ‘Vertigo’ (1958) blev nummer et ti år tidligere, og før det havde Orson Welles’ ‘Citizen Kane’ (1941) toppet listen hele fire gange i træk siden 1972.

Filmen handler om tre dage i en ung kvindes liv i Bruxelles. Det er fiktion, men lavet i en dokumentarisk stil.

Resultatet er en naturlig udvikling og formentlig samtidig en ændring i køn og alder hos dem, der stemte. Det er for forfærdeligt at indrømme det – og så alligevel ikke, for filmen er meget smal – men jeg har endnu ikke fået den set. På den baggrund har det været en fornøjelse at læse Cordes’ bog med undertitlen ‘Et essay i nærheden af Chantal Akerman’. For nu SKAL jeg se den. Cordes slentrer skødesløst og samtidig forstandigt i to spor, hvor han skiftevis beskriver, hvad der sker i filmen med én farve bogstaver og perspektiverer i tekster, der har en anden farve.

Revy og moderne filmhistorie

I år er jeg selv som forfatter dykket ned i fænomenet Anders Thomas Jensen sammen med filmredaktør på Information, Christian Monggaard. Manden der, som bogens titel (‘Anders Thomas Jensen – fra Blinkende lygter til Den sidste viking’) afslører, har instrueret seks film selv, men han har også skrevet flere end 40 manuskripter til så forskellige instruktører som Søren Kragh-Jacobsen, Susanne Bier og Nikolaj Arcel for ikke at nævne Lasse Spang Olsen.

Interessant er det også, at Anders Thomas Jensen bruger et skuespillerensemble, hvor der er mange gengangere som for eksempel Mads Mikkelsen, Nikolaj Lie Kaas og Nicolas Bro. Men også Ulrich Thomsen, Sofie Gråbøl, Lars Brygmann og Søren Malling. Alle i kredsen omkring ‘AT’ – som Anders Thomas Jensen kaldes – kommer til orde i bogen, ikke mindst skuespillerne.

I bogen ‘Dansk revy 175 år’, som jeg har skrevet sammen med revyforfatter Peter Engholm, forsøger vi i mindre grad at redegøre for den revyhistorie, der er foregået siden nytårsaften 1849, hvor revyen blev født, og op til i dag. Det her ærkedanske fænomen, der går ud på at sætte et spejl op foran samfundet og få danskerne til at grine. Revyen har også givet alvorligt mange skuespiller gennem tiden fast arbejde. Ud af de flere end 40 kilder, vi har interviewet, er godt og vel halvdelen skuespillere, der selv har stået med revynumre på scenen en hel sommer. Bogens primære ærinde er dog at redegøre for, hvordan

→ ‘Dansk revy 175 år’, Jacob Wendt Jensen og Peter Engholm, Turbine.

→ ‘Verdens Bedste Film – Et Essay i nærheden af Chantal Akerman’, Sebastian Cordes, Kronstork.

→ ‘Sex, sorg og strikkefasthed’, Trine Gadeberg, Christiane Gjellerup Koch og Ditte Hansen, Gyldendal.

en revy laves fra den spæde prøvestart til premieren.

Det er først næste år, Dirch Passer kunne fylde 100 år – nærmere bestemt 18. maj. Forhåndsfejringen er allerede begyndt. Blandt andet i form af Peer Kaaes lille bog ‘Passers pen’. På godt og vel 100 sider i miniformat redegør han for, hvordan Dirch Passer faktisk skrev en hel del i Billed-Bladet op igennem 1970’erne. I begyndelsen var det vittighedssamlingen ‘Dus med Dirch’, der hver uge var ledsaget af en klumme. Efterhånden begyndte Passer at gå til redaktionsmøderne på ugebladet og mødte en stribe store danskere i længere interviews, hvor han godt nok var guidet af en journalist fra bladet, men hvor han også selv bidrog med højst originale spørgsmål. Herligt at få en glemt side af Passer frem, selv om der i bogen også godt kunne have været nogle af de rejseartikler, han skrev hjem til bladet fra sine rejser med Bente Asbæk.

Skuespillerfamilier

I 2014 udkom bogen ‘En rejse gennem bly og græs’ af Dorte Kvist. Det var en biografisk beskrivelse af større dele af Bodil Jørgensens liv. Nu har Bodil Jørgensen – i samarbejde med Joan Øhrstrøm – udgivet en bog, der sætter mere fokus på barndomsmindeerne. ‘Lille og lykkelig nok – en anden tid’ lyder titlen, og den passer meget godt, for bogen er lille, men det udelukker ikke, at den i glimt kan gøre læserne lykkelig.

I 64 små vignetter med varierende længder – fra en halv side til et par sider

– fortæller Jørgensen i erindringsglimt om barndommen i Vejen, hvor hun boede. Hun fortæller:

“Set fra oven består Vejen af en lang vej med en viadukt, der skærer byen over i to dele med et mindre net af gader på hver side. Men alle veje fører til Vejen. I hvert fald for mig. For lige der i den noget over-sete stationsby mellem Kolding og Esbjerg voksede jeg op sammen med mine lærer-forældre, min storesøster, min lillebror og mine kaniner – i en stor murermestervilla i den ene ende af Østergade.”

Overskrifter som for eksempel ‘Under orglet ved mormors ben’, ‘Det runkne æble’ og ‘Bilfrie søndage’ lokker en til at læse, og undervejs bliver man fortryllet. Der skrives også om Bodils fars interesse for gamle franske film og man forstår, at hun ikke altid som barn var til de mere udadvendte aktiviteter, som når hun beskriver sin konfirmation:

“Jeg havde lyst til at sige det samme, som min mor så ofte selv gjorde, når hun var inviteret ud. ‘Jeg vil give en femmer for at blive hjemme. Bare jeg måtte blive!’.

Der er også et drys af barndomsfotos i bogen.

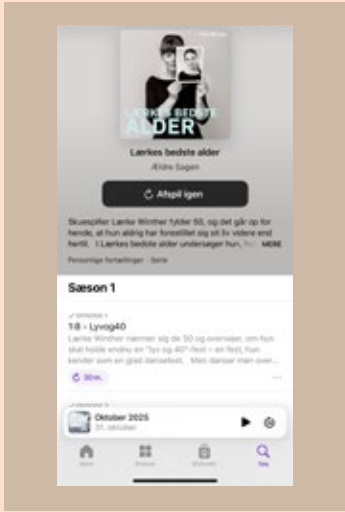
Efter en del romaner i 00’erne og 10’erne er forfatteren Christian Mørk nu kommet til det, han i undertitlen kalder ‘Et familieportræt’, og overtitlen hedder ‘Mine tre forældre’. Mørks mor er skuespiller Susse Wold, der kan ses på scenen igen i februar i Det Ny Teaters ‘My Fair Lady.’ Hans far var Erik Mørk, der prægede det danske teaterlandskab stærkt fra 1950’erne frem til 1980’erne. Forældrene forblev dog

→ ‘Passers pen’, Peer Kaae, Frydenlund.

→ ‘Anders Thomas Jensen – fra Blinkende lygter til Den sidste viking’, Christian Monggaard og Jacob Wendt Jensen, Helmin Publishing.

→ Podcast ‘Lærkes bedste alder’, Lærke Winther, Ældresagen.

ikke et par med tiden, da Erik Mørk viste sig at være til mænd. Derefter kom Bent Mejding ind og blev en lidt mere stabil faderskikkelse for Christian Mørk.

Mørk går uforfærdet til sagen og fortæller om sin opvækst med passion og åbne sanser. Indfølt, nuanceret og balanceret. Han går en fin og formentlig ret svær balance for at undgå for meget ugebladsstof og går heller ikke voldsomt meget ind i scenekarriererne. Som læser kan du føle hans glæde ved at fortælle og nødvendigheden af det, men også være sammen med en dreng, der i visse situationer skal overkomme livet så at sige.

For denne læser var det især spændende at lære Erik Mørk nærmere at kende. Nok fordi det var ham, jeg kendte mindst til på forhånd.

Jeg savner kun flere fotos. Der er godt nok omkring 25 af slagsen, men de er meget små og sidder kun på omslagets inder- og yderside. På den led ligner bogen lidt for meget de sparetider, der sikkert er i den danske bogbranche.

Strikkebog og podcast

Trine Gadeberg, Christiane Gjellerup Koch og Ditte Hansen har en strikkeklub og endda også en podcast med titlen ‘Mens vi strikker’. Nu har de så også en bog med titlen ‘Sex, sorg og strikkefasthed’. På bogens første sider bydes der ‘Velkommen i strikkeskuret’, og de tre kvindelige skuespillere inviterer os indenfor i skuret og skriver ‘Nogle af opskrifterne er perfekte til at se tv-serier og hænge ud og snakke med dine strikkeveninder. De kræver

nærmest ikke, at du kigger ned på pindene. Andre har mønstre og detaljer, der er så svære, at du ikke kan tænke på andet, imens du strikker’.

Skuespiller- og strikketrioen anbefaler strikning som distraktion, hvis man har flyskræk eller klimaangst eller er møgulykkelig af en hvilken som helst anden grund. Bogen er fyldt med opfindsomme og farverige opskrifter som for eksempel ‘Cowboyhat i hønsestrikk’, ‘Vest med snoninger’ og ‘Kærlighedscardigan’. Denne bog kan være den bog, du ikke vidste, du savnede – hvis du altså er et strikkemenneske.

For første gang har vi fået øje på en podcast, hvor en skuespiller er vært, og det er Lærke Winther. Ældresagen er afsender på ‘Lærkes bedste alder’, der kan høres alle steder, du lytter til den slags. Winther er ikke alene vært i denne omfattende undersøgelse af alder, og hvordan alderen kan føre både nye erkendelser og fordomme med sig. Hun er reflekterende og god til at finde vidt forskellige kilder på sin rejse fra at have en form for livskrise på vej mod de 50 år til at stå et bedre sted hen mod slutningen, hvor hun har mere mod på at fejre sin runde fødselsdag.

Nogle af episodetitlerne lyder ‘Kvartlivskrise og kassetænkning’, ‘Knalder de gamle?’ og ‘Jagten på sund aldring’. Jeg kan uden at tøve anbefale, at du uanset alder tager med på podcastturen, for é ting er, at du kan få lindret din sorg over at blive ældre lidt for hurtigt, noget andet er, at du kan blive klogere.

Hvad i øvrigt alle udgivelser i denne artikel kan bidrage til. ●

TEATRET I KRIG

Af Linnea Voss

Sidste sommer sendte Københavns kommune et brev til de lokale kulturhuse og folkeoplysende foreninger om ‘så vidt muligt at sikre, at kommunen ved at stille lokaler til rådighed ikke indirekte giver støtte til de pågældende foreningers udenrigspolitiske tilkendegivelser’. Et klart brud på grundloven og på ytringsfriheden. Men det er ikke første gang, det er sket.

Vi skal 85 år tilbage i tiden. Verden var i krig, Danmark var besat. Fra 1940 til 1943 samarbejdede den danske regering med tyskerne, og samarbejdspolitikken var et nødvendigt onde i forhold til at bevare en dansk regering og i forhold til selv at udøve den censur, som var nødvendig i offentlige forsamlinger. Allerede 6. maj 1940 udstedte regeringen følgende instruks:

“Det er overdraget udenrigsministeriets pressebureau at overvåge iagttagelsen af de særlige hensyn, som i den nuværende situation må tages ved meddelelser til offentligheden igennem pressen og andre publikationsmidler.”

Det var vigtigt at sikre, at statscensuren forblev på danske hænder. Det betød ekstra overvågning af teatre, som dog havde været underlagt censur siden 1853, men instruksen medførte med det samme, at censuren blev politisk. I begyndelsen af 1941 blev den daværende teatercensor kontakttet af en kontorchef fra Justitsministeriet med beskeden om, at han i fremtiden skulle ‘forelægge alle censurerings spørgsmål, der under den nuværende situation overhovedet har mulighed for direkte eller

indirekte at få udenrigspolitisk betydning eller som kan blive tillagt relation til udenrigspolitiske spørgsmål, herunder den tyske besættelse af lande’.

Fædrelandskærligheden blomstrer

Trods striks censur og bevågenhed i besættelsesårene voksede den nationale stolthed. Tusindvis af mennesker mødte til alsang, og Kong Christian den tiende red hver morgen tur i Københavns gader i stille protest.

Fædrelandskærligheden kom også til udtryk på scenerne, hvor især de tre H’er – Holberg, Hertz og Heiberg – men også Oehlschläger blev støvet af. De nationale digtere blev hyldet på runde fødsels- og dødsdage. Balletten og operaen fandt danske værker frem fra gemmerne og genopførte dem med stor succes. Balletten havde i forvejen Bournonville, men i begyndelsen af 1940’erne skabtes en række nye balletter, der alle tog udgangspunkt i fordums nationale storhedstider.

Det Kongelige Teater indrettede sig efter spærretiden og spillede derfor forestillinger klokken 16. Selv om man var

Liva Weel.
Foto: Privateje

bange for at fornærme besættelsesmagten, fandt man alligevel måder at undslå sig dens krav på. Da de øverstbefalende tyske generaler i København ønskede en loge på teatret til fri afbenyttelse, afslog teatret med argumentationen om, at alle pladser var solgt til abonnenterne, og dem måtte man først og fremmest tage hensyn til. Man enedes derpå om, at der efter forudgående aftale kunne ringes og bestilles plads samme aften. Men beskeden til tyskerne var altid den samme nedslående besked – nemlig at alt var totalt udsolgt.

I 1943 brød samarbejdspolitikken dog sammen, og censuren blev strammet betydeligt. At det ikke var en spøg, lod de danske nazister forstå ved en række sabotagehandlinger, som blandt andet nedbrændingen af filmcentralen Palladium. Og fraktioner som Peter-Gruppen og Brøndumbanden gik i gang med at bombe steder, der var betydningsfulde for civilbefolkningen, som modsvar på de danske modstandsfolks aktioner. Det betød sønderbombninger af Fredericia Teater, Randers Teater, Århus Teater samt den populære revyscene Apollo Teatret ved Tivoli.

Likvideringen af Kaj Munk

Digterpræsten Kaj Munks stykke ‘Niels Ebbesen’ gik ikke igennem censuren og blev forbudt. Alligevel valgte Munk at optræde med illegale oplæsninger af stykket og vandt sig derfor tyskernes opmærksomhed. På den sorte liste over ‘farlige danske’ blev Munks navn optaget, og derved blev hans skæbne beseglet. Den 4. januar 1944 blev Kaj Munk skudt på klos hold.

Aftenen efter mordet gik dramatikeren Kjeld Abell på scenen og afbrød forestillingen med meddelelsen om Munks død.

“Tæppet må ikke gå ned, men jeg beder publikum rejse sig og hylde hans minde,” bad Abell.

Det gjorde publikum, og kort efter forlod han scenen i stilhed. Det var en yderst farlig handling, og kun fordi Abell kendte teatrets smutveje og krinkelkroge så godt, nåede han ud og i sikkerhed, inden Gestapo myldrede ind i salen.

Man binder os ...

Riddersalen havde op gennem 1930’erne modigt talt imod højredrejningen i Europa

og taget klart afstand fra de ting, der foregik på det politiske plan både herhjemme og i Tyskland. Censuren ramte det lille teater i tide og utide, men de dygtige tekstforfattere – for eksempel Poul Henningsen – formåede med snilde og dygtighed på en poetisk og fin måde alligevel at få sagt det, der skulle siges med deres tekster. I stykket ‘Dyveke’ sang Liva Weel ‘Man binder os på mund og hånd’ hvor nogle af linjerne lyder:

“Man binder os på mund og hånd, men man kan ikke binde ånd. For ingen er fangne, når tanken er fri”

I stedet for klapsalver kvitterede publikum ved stille at rejse sig op for at tilkendegive, at de forstod budskabet. Stykket spillede for fulde huse og blev opført 392 gange.

Morgenrevy og de sidste dage

Publikum blev gode til at læse mellem linjerne, og revyerne oplevede en storhedstid under besættelsen. Der skulle ikke megen fantasi til at forestille sig, hvad en sketch gik ud på, når den handlede om en inderligt forhadet svigermor, der besøger sin familie og ødelægger hyggen.

Stig Lommer rykkede i august 1943 ind i Sagabiografen og startede en række morgenforestillinger. Ved første premiere i september dukkede et feststemt publikum op i gallatøj kl. 7 om morgenen. Revyerne var så populære, at firmaer i aviserne annoncerede, at de holdt lukket hele formiddagen, fordi personalet skulle til morgenrevy. Besættelsesmagten opfattede revyerne som ren provokation og nedlagde derefter forbud mod dem.

Truslerne om sprængning af Gamle Scene blev hen imod befrielsen hyppigere og hyppigere, og efter bombardementet af Tivoli blev der indsat en bevæbnet døgnvagt på teatret. Den sidste teatersæson under besættelsesårene var drøj at komme igennem – ikke mindst med en stadig mere nærtagende besættelsesmagt, der ved den mindste fornærmelse lod teatret besætte af tysk militær. Den daværende teaterchef blev på teatret dag og nat, og 4. maj 1945 lød så endelig frihedsbudskabet og med det samme vendte stemningen fra tristesse til lykkerus.

Selv om befrielsen først gjaldt fra kl. 8 næste morgen, blev flaget hejst, og det kongelige kapel spillede nationale sange. Endelig kunne man igen sige og synge, hvad man ville – uden censur og skærpelse af ytringsfriheden. ●

GUIDE:

SÅDAN SØGER DU OM PRODUKTIONSSTØTTE

Det er nu, du skal i gang, hvis du vil søge om produktionsstøtte.
Der er **ansøgningsfrist torsdag 19. marts 2026 kl. 12**
– og din ansøgning bliver kun behandlet, hvis den er 100 pct. korrekt.

1. Disse projekter kan du søge produktionsstøtte til:

- + Du kan søge støtte til udvikling og produktion af projekter inden for teater, radioteater, readings, teaterworkshops, musikdramatik (herunder opera, kabaret, revy og musical), dans, film, kortfilm, tv-serier, lydbøger, dubbing og musikudgivelser o.a.
- + Du kan søge om støtte både som person og som firma.
- + Hvis du har modtaget produktionsstøtte tidligere, skal der være afleveret regnskab for den støtte, inden du søger igen.
- + Der er ingen minimums- eller maksimumbeløb, du kan søge om. Du kan søge til øremærkede udgifter, fx lønninger, eller du kan skrive, at al støtte er velkommen.

2. Tildelingsudvalget lægger vægt på, at projektet:

- + Er væsentlig eller nyskabende
- + Har høj kunstnerisk kvalitet
- + Har fokus på diversitet (køn, etnicitet, alder etc.)
- + Er gennemarbejdet, og at der er budgetteret realistisk i ansøgningen

Brug for inspiration?
Se forslag til projektbeskrivelse på <https://skuespillerforbundet.dk/om-dsf/stoettemuligheder/produktionsstoette>

3. Sådan skal ansøgningen være udformet:

- + Projektbeskrivelsen må maksimalt fylde 2000 tegn, mens budget og relevante bilag maksimalt må fylde 1 A4-side hver.
- + Cv må fylde maksimalt 1 A4-side per kunstnerisk involveret og skal være samlet i én fil.
- + Alle bilag SKAL vedhæftes som PDF-filer. Vi accepterer ikke andre formater, medmindre det er mp3-lydfiler til musik eller musikdramatiske forestillinger
- + Der må ikke være underscore (_) i filnavnene.
- + Bilag kan ikke eftersendes. Ansøgningen bliver ikke behandlet, hvis ovenstående krav ikke er opfyldt.

4. Sådan afleverer du din ansøgning:

- + Ansøgningen sender du via ansøgningsportalen på <https://ansoegning.skuespillerforbundet.dk>.
- + Sørg for at søge i god tid. Vi har ikke mulighed for at hjælpe med tekniske problemer, hvis du først kontakter os i sidste øjeblik.
- + Din ansøgning kun er gået igennem, når du har fået en bekræftelse på, at vi har modtaget ansøgningen. Får du ikke en bekræftelse, skal du prøve at udfylde ansøgningen igen.
- + Vær opmærksom på, at [ansøgningsportalen lukker torsdag 19. marts kl. 12.00](#) – ansøgninger, vi modtager efter kl. 12.00 bliver ikke behandlet.

Hvornår hører du mere?

Ansøgningen bliver behandlet i Produktionsstøtteudvalget og efterfølgende i bestyrelsen. Behandlingstiden er cirka otte uger.

Har du spørgsmål?

Kontakt Heidi Holm Madsen på hbm@skuespillerforbundet.dk

Mindeord Carl Henrik Mølgaard (1952–2025)

Vores gode kollega fra min tid som teaterunderviser på Højskolen i Svendborgs teaterlinje Carl Henrik Mølgaard er død, 10. juli 2025.

Carl Henrik Mølgaard var både skuespiller, familie- og ungekonsulent, højskolelærer og personlig træner, og han var uddannet fra British American Acting Academy i London. Som yngre havde Carl Henrik Mølgaard roller i forestillinger på Alléscenen, Det ny Teater, Mercur Teatret, Det ny Scala, Det ny Musikteater og Familieteatret.

Han og jeg blev kolleger på Højskolen i Svendborgs teaterlinje, som han var leder af. Skolen var den, der oprindeligt hed Den Røde Højskole, men omkring 1990 skiftede den navn. Jeg var på forskellig vis tilknyttet som lærer på linjen fra 1989 til 1995. Både som gæstelærer og såkaldt kvotelærer. Han og jeg fik et unikt samarbejde i al vores forskellighed. Vi var jævnaldrende skuespillere fra København, og vi havde tilfældigvis været på det samme kursus hos Dansk Skuespillerforbund med engelske Lynn Britt i start af 1980'erne. Det var i de gamle lokaler på Sankt Knuds Vej på Frederiksberg.

Mølgaard kom til Svendborg fra forskellige Københavnske scener. Jeg kom fra blandt andet Cafeteatret og mange år i 1970'erne i teatergruppen Solvognen. Carl Henrik Mølgaard var elegant, generøs, verdensmandsagtig og åben i sin fremtoning og væremåde og blev en fantastisk samarbejdspartner for mig. Han var blandt andet en følsom skuespiller, dygtig stepdanser og crooner.

Hans kærlighed til teater og musicals var det, der drev ham til at arrangere sommerkurser med Ian Adam for både professionelle og amatører. Disse kurser har været med til at give mange et indblik i musicalgenren, før der fandtes en musicaluddannelse i Danmark, og de gav endnu flere et sted at udfolde og udvikle deres sangglæde i et uformelt, men seriøst forum, som skabte venskaber, der stadig holder 20 år efter.

Carl Henrik Mølgaard gav mig fuld opbakning, tillid og frie tøjler i mine opsætninger af forestillinger. Vi supplerede hinanden, og selv om vores arbejdsmetoder og kunstneriske udtryk var vidt forskellige, så vi alligevel mulighederne, 'kunsten' og talentet rundt regnet samme steder. Skuespillerlinjen var meget søgt af arbejdsomme, talentfulde, ambitiøse teaterlever, hvoraf mange siden har gjort det godt i branchen.

Vi optrådte også sammen i en Fats Waller-forestilling, der blev iscenesat af danseren og koreografen Carsten Mortensen, Carl Henrik Mølgaards gode ven fra København. Da højskolen i Svendborg stoppede, fortsatte Carl Henrik som højskolelærer på Nordfyn, og vi blev livsvenner. I 1996 fandt Eva Rowley og Carl Henrik Mølgaard hinanden.

Det er et stort savn for mig, at Carl Henrik ikke er her længere. Han var et gavmildt og varmt menneske, der kunne samle folk, der brændte for noget, og som kunne få ting til at ske.

Helle Bo (med noter fra Eva Rowley og Mette Skovmark)

DSF inviterer alle medlemmer til nytårskur

Find festtøjet og de store kram frem, for søndag 1. februar er det tid til den traditionsrige nytårskur hos DSF for alle jer herlige medlemmer. Glæd dig allerede nu til at gense gode kolleger, høre gode historier og skåle det nye år ind. Det er gratis at være med, og du behøver ikke at tilmelde dig, og stemningsfuld dag.

Søndag 1. februar 2026, kl. 15-20.
I forbundets lokaler på Tagensvej 85, 2. sal, 2200 København N.

Tilmelding ikke nødvendig.

NYTÅRSKUR!
Sæt X i kalenderen

Ansøgningsfristen nærmer sig

Skal du holde sommerferie på Christiansø?

Igen i år har du mulighed for at holde sommerferie i forbundets sommerhus Ravelinen på vidunderlige Christiansø. Vi deler huset med Dansk Journalistforbund, og det er det perfekte sted, hvis du drømmer om at slappe af og komme heeeelt ned i gear. Du kan tage hele familien eller gode venner med, for der er god plads – og udenfor venter et af de mest naturskønne steder i hele kongeriget.

Ravelinen – det skal du vide

- Syv sovepladser + en babyseng
- SmartTV og wifi i huset
- 4.000 kr. pr. uge inkl. slutrengøring
- Ansøgningsfrist: 1. marts

Du søger på

[Skuespillerforbundet.dk/medlemstilbud/sommerhus/christiansoe](https://skuespillerforbundet.dk/medlemstilbud/sommerhus/christiansoe)

DSF STUDIO: NYE KURSER OG EFTERUDDANNELSE

Til februar starter en ny sæson i DSF Studio. Læs om et udvalg af sæsonens tilbud nedenfor og hold dig opdateret om nye kurser, workshops og events på Dsfstudio.dk.

Læs mere om de enkelte kurser og hold dig opdateret om kommende begivenheder og kursustilbud på Dsfstudio.dk

ÅBEN STUDIO

CASTINGKURSUS MED ANJA PHILIP
2.-6. februar
Ansøgningsfrist 4. januar // 600 kr.

En intens fem-dages workshop med Anja Philip, der er medejer af Casteriet og har arbejdet som caster siden 1993. Med fokus på den enkelte skuespiller arbejdes der med, hvordan man formår at være sandfærdig og til stede foran et kamera. Målet er, at alle kommer til at mærke en større frihed, lyst og forståelse for at arbejde som skuespiller med film og tv, både på optagelser og i castingsituationer.

METODEWORKSHOP MED HELENE KVINT
16.-20. februar
Ansøgningsfrist 11. januar // 500 kr.

Hvordan gør du din personlige erfaring, oplevelse eller fortælling til noget, som berører os alle, og hvordan omsætter du biografisk materiale til fysiske bevægelser, ord og rum? Helene Kvint trækker på over 25 års erfaring, når hun underviser performere, skuespillere, dansere og sangere i at omforme selvbiografisk materiale til scenekunst, hvor netop den personlige og biografiske fortælling kan blive ekstremt rørende og rammende.

CASTINGKURSUS MED LENA PAASKE
2.-6. marts
Ansøgningsfrist 25. januar // 600 kr.

At gå til filmcasting er en genre i sig selv. Det er et fysisk visitkort. På kurset her vil den erfarne caster Lena Paaske give deltagerne en større forståelse for filmcasting som form og genre samt indblik i og forståelse for den større filmmaskine, som casting er en del af. Målet er at tage noget af presset og lade skuespilleren tage ejerskab over sin del af arbejdet, mens Lena guider i blandt andet sceneanalyse og genre og giver gode råd til forskellige castingsituationer.

FILM ACTING WITH JAVIER ALCINA
9.-13. marts
Ansøgningsfrist 31. januar // 650 kr.
Bemærk at undervisningen foregår på engelsk.

During this 5-day course, actors will be introduced to the Barr & Kahn System, designed to produce results in a fast-paced industry where actors are constantly given little time to prepare. Participants will gain tools to elevate their performance through creativity and specificity with acclaimed international actor and teacher Javier Alcina.

OPERA MASTERCLASS WITH ELENA BATOUKOVA-KERL
20.-24. april
Ansøgningsfrist 1. marts // 700 kr.
Please note that this course is in English.

Join internationally acclaimed dramatic soprano and voice teacher Elena Batoukova-Kerl for a five-day masterclass focusing on technique and interpretation. The masterclass is open to all voice types.

DSF STUDIOS LOKALER

Husk at medlemmer af Dansk Skuespillerforbund har mulighed for at benytte DSF Studios lokaler i København. Med adgang til to prøvesale, et selftape-lokale og møde- og arbejdslokalet Backstage er der rig mulighed for at skabe de rigtige rammer, når du skal øve, træne eller forberede. Lokalerne bookes på Dsfstudio.dk.

APPLAUS

TONNY LANDY

30.7.1937-3.2.2024

Tonny Landy og Ellen Pelmas i 'Prometheus' på Stora Teatern.
Foto: Privateje

Operasanger, fortolker af danske sange, skuespiller, sangpædagog, forfatter og foredragsholder. Tonny Landy med den store stemme og de tindrende blå øjne havde mange hatte – og bar dem alle med et smil.

Lidt for flyvsk

I 1966 blev Tonny Landy færdiguddannet operasanger fra Operaakademiet. Allerede samme år debuterede han som solist på Det Kongelige Teater, som Alfredo i 'La Traviata'. Herfra gik det stærkt med store tenorpartier i både ind- og udland. Op gennem 1960'erne og 1970'erne arbejdede han deltid på Det Kongelige Teater, inden han i 1978 blev fastansat. Sideløbende var han i ni år, fra 1970 til 1978, fast tilknyttet Stora Teatern i Göteborg. Med afstikkere til blandt andet Lübeck, Den Jyske Opera og operaen i Stockholm. Blandt hans mange glansroller var Nemorino i 'Elskovsdrikken', hertugen i 'Rigoletto' og Rodolfo i 'La Bohème'.

Faktisk fløj han så meget, at han i 1978 fik en voldsom fiber-sprængning forårsaget af 70 flyveture på bare syv uger, alle med trykudligning ved start og landing. Heldigvis havde han på det tidspunkt allerede et engagement på Det Kongelige Teater, så det var fint at indstille flyveriet lidt. Så kunne han også være mere hjemme hos sin hustru, sopran Tove Hyldgaard, som han blev gift med i 1966. Hun var hans helt store kærlighed, og de nåede at få 57 år sammen. Foruden et stærkt professionelt parløb på Det Kongelige Teater, optrådte de også med operetter og danske sange på plejecentre, kirker og mindre scener rundt om i landet, hvor de nåede ud til et andet publikum end på nationalscenen.

Film, serier og det høje C

Landy var ærekær om sit fag og forfinede hele livet sit instrument, men han var ikke snobbet. Han så lige stor værdi i operettens lethed og i at fortolke smukke danske sange. I det hele taget var det vigtigt for ham ikke kun at levere stemmemæssigt, men også at formidle historien bag med hjerte, sjæl og et stort scenenærvær. Han var også en fremragende pædagog, der nød at vise nye talenter vejen. Fra 1986 underviste han i sang på Det Kongelige Danske Musikkonservatorium i København og på Det Jyske Musikkonservatorium i Aarhus, ligesom han fra 1980 til 1994 var forstander for Operaakademiet.

Tvungen pension fra Det Kongelige Teater i 1994 fik ham til at kigge i andre retninger. Op gennem 1990'erne var han med i det faste panel i den populære radioudsendelse 'Spørg bare', optrådte som konferencier, og medvirkede blandt andet i filmene 'Blomsterfangen' og 'Den blå munk' og tv-serier som 'Hotellet' og 'Forsvar'.

Blev han for travl, stressede han af ved at spille fodbold. Han skrev også to bøger, selvbiografien 'En sangers liv' (1999) og fagbogen 'Sangerens værksted' (2009).

På sine ældre dage blev Tonny Landy ramt af Parkinsons, hvilket fik ham til at skrue gevaldigt ned for tempoet. Han vedblev dog med at synge og kunne selv i en meget høj alder tage det høje C, hvilket han blandt andet beviste, da han i 2015 modtog Copenhagen Opera Festivals hæderspris. ●

Af Louise Kilde Sauntved

Tonny Landy, født i 1937 som Tonny Nuppenau, havde sangen med sig fra barnsben. At synge faldt ham lige så naturligt som at tale, men det blev også et værn mod en ofte ensom barndom. Allerede som 12-årig medvirkede han på sin første pladeindspilning, og som 18-årig blev han medlem af Radioens Underholdningsorkester. Det lå tidligt i kortene, at han skulle leve af sit sangtalent, men hans forældre insisterede på, at han også skulle have en 'rigtig' uddannelse. Det blev til en handelseksamen hos bilfirmaet E. Sommer, mens han sideløbende studerede sang hos Holger Byrding. I 1958 gik han til optagelse på Det Kongelige Dansk Musikkonservatorium og kom ind. Det gav dog en lille udfordring, for kort forinden havde Simon Rosenbaum inviteret ham med i sin cabaret Natpariseren. Men eftersom elever på Musikkonservatoriet ikke måtte synge offentligt, måtte Landy holde sig skjult i kulissen og blev i programmet krediteret som 'Stemmen'.

Teater Next

EN LILLE NISSE REJSTE

10. - 23. DEC.

TEATERV

KULTURINFORMATION

CPH CULTURE

MORTEN BUCKHØJ

Cornelius' Teaterselskab

MORDETS MELODI

15. - 18. JAN.

KARIUS OG BAKTUS

4. - 15. FEB.

CPH CULTURE

SCENEKANTEN

BØRN I BYEN

KULTURKONGEN